

WORKING PAPER

12-05

Analyse van de rubber- en kunststofnijverheid

B. Van den Cruyce

Juni 2005

**Federaal
Planbureau**

Economische analyses en vooruitzichten

Kunstlaan 47-49

B-1000 Brussel

Tel.: (02)507.73.11

Fax: (02)507.73.73

E-mail: contact@plan.be

URL: <http://www.plan.be>

.be

Analyse van de rubber- en kunststofnijverheid

B. Van den Cruyce

Juni 2005

Federaal Planbureau

Het Federaal Planbureau (FPB) is een instelling van openbaar nut.

Het FPB voert beleidsrelevant onderzoek uit op economisch, sociaal-economisch vlak en op het vlak van leefmilieu.

Hiertoe verzamelt en analyseert het FPB gegevens, onderzoekt het aanneembare toekomstscenario's, identificeert het alternatieven, beoordeelt het de gevolgen van beleidsbeslissingen en formuleert het voorstellen.

Het stelt zijn wetenschappelijke expertise onder meer ter beschikking van de regering, het Parlement, de sociale gesprekspartners, nationale en internationale instellingen.

Het FPB zorgt voor een ruime verspreiding van zijn werkzaamheden. De resultaten van zijn onderzoek worden ter kennis gebracht van de gemeenschap en dragen zo bij tot het democratisch debat.

Internet

URL: <http://www.plan.be>

E-mail: contact@plan.be

Publicaties

Terugkerende publicaties:

De economische vooruitzichten
De economische begroting
De "Short Term Update"

Planning Papers (de laatste nummers)

Het doel van de "Planning Papers" is de analyse- en onderzoekswerkzaamheden van het Federaal Planbureau te verspreiden.

- 97 *Socialezekerheidsbijdrageverminderingen en alternatieve financiering van de sociale zekerheid: simulaties van beleidsvarianten*
D. Bassilière, F. Bossier, I. Bracke, I. Lebrun, L. Masure, P. Stockman - Januari 2005
- 98 *Markthervorming in netwerkindustrieën in België*
J. van der Linden - Mei 2005

Working Papers (de laatste nummers)

- 9-05 *Réforme du marché de l'électricité en Belgique. Leçons de l'Espagne, de l'Allemagne et du Royaume-Uni.*
Ch. Huveneers - Mei 2005
- 10-05 *Hervorming van de spoorwegsector in België. Lessen uit Groot-Brittannië, Duitsland en Zweden.*
P. Mistiaen - Mei 2005
- 11-05 *Hervorming van de posten in België. Lessen uit Zweden en Nederland.*
J. van der Linden - Mei 2005

Overname wordt toegestaan, behalve voor handelsdoeleinden, mits bronvermelding.

Verantwoordelijke uitgever: Henri Bogaert

Wettelijk Depot: D/2005/7433/23

Dankwoord

Onze bijzondere dank gaat uit naar de leden van de speciale commissie voor de chemie van de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven voor de geformuleerde commentaren. Ook danken wij de collega's van de sectorale directie voor de geleverde data en opmerkingen. Wij danken ook Patricia Van Brussel voor haar revisie van het Nederlands.

Inhoudstafel

	Executive Summary	1
I	Inleiding	5
II	Methodologie	7
	A. Omschrijving van de te onderzoeken sector en zijn producten	8
	1. De te onderzoeken bedrijfstakken	8
	2. De te onderzoeken producten	8
	3. De keuze voor een combinatie van beide benaderingen	9
	B. Raming van de evolutie van de activiteiten	11
	1. Primaire versus samengestelde gegevensbronnen	11
	2. Berekening van de productie per SUT-product	12
	C. Raming van het aantal ondernemingen met rubber- en kunststofproductie	14
	D. Bronnen voor de internationale vergelijking	18
III	Evolutie van de rubber- en kunststofactiviteit in België	19
	A. De evolutie van productie, intermediair verbruik en toegevoegde waarde in de rubber- en de kunststofnijverheid	20
	1. De begrippen productie, toegevoegde waarde en intermediair gebruik	20
	2. De evolutie van de activiteiten volgens de nationale rekeningen	20
	3. De evolutie van de Prodcom-productie binnen bedrijfstak 25.	23
	B. De groei van de productie, uitvoer en invoer per product	26
	C. De evolutie van output- en inputprijzen	34
	1. De productie in constante prijzen en de outputprijzen	34
	2. De inputstructuur en de evolutie van de inputprijzen	35

IV	De componenten van de toegevoegde waarde en de investeringen	41
	A. De rendabiliteit van de rubber- en kunststofnijverheid	42
	B. De evolutie en structuur van de tewerkstelling en de loonkosten	44
	C. Investeringen en kapitaalvoorraad in de rubber- en kunststofnijverheid	48
V	Internationale vergelijking	51
	A. Het relatieve belang van de rubber- en kunststofnijverheid	52
	1. Het aandeel van de rubber- en kunststofnijverheid in de totale toegevoegde waarde	52
	2. Het aandeel in de tewerkstelling van de rubber- en kunststofnijverheid	53
	B. De groei van de toegevoegde waarde per land	55
	C. De loonkosten en unit labour costs	57
	D. O&O-uitgaven per land	60
	E. Evolutie van het handelssaldo	62
VI	Bronnen van de groei	69
	A. Groei van de rubber- en kunststofproductie per bedrijfstak	70
	B. Oorsprong en bestemming van in- en uitvoer van België	73
	Bibliografie	75

Executive Summary

Deze studie van de rubber- en kunststofnijverheid werd uitgevoerd op vraag van de speciale commissie voor de chemie van de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven.

De studie geeft gedetailleerde informatie over de evolutie van de productie, toegevoegde waarde, tewerkstelling en investeringen in de rubber- en kunststofnijverheid in België in de periode 1995-2003. Aan de hand van gegevens over toegevoegde waarde, loonkosten, O&O-uitgaven en het handelssaldo wordt de situatie in België vergeleken met die in andere Europese landen en de Verenigde Staten. De studie geeft ook een aanzet tot de analyse van de bronnen van de groei in de rubber- en kunststofproductie.

De rubber- en kunststofproductie in België bestaat uit drie grote groepen die sterk verschillen wat betreft belang, productiegroei en uitvoerprestaties.

De eerste en belangrijkste groep is de productie van rubber en kunststoffen in primaire vorm. Dat is één van de hoofdactiviteiten van de basischemie. De totale productie van die primaire vormen in België bereikt sinds 2000 jaarlijks waarden van meer dan 8 miljard euro in lopende prijzen.

De reële jaarlijkse groei in de productie van rubber en kunststoffen in primaire vorm versnelde van 3,4 % in de periode 1998-2000 tot 5 % in de periode 2001-2003. België heeft traditioneel een groot positief handelssaldo in primaire vormen van kunststof. Dat positieve handelssaldo nam nog toe tussen 1998 en 2002.

Ten tweede is er de vervaardiging van producten van kunststof. De productie van producten van kunststof bereikte sinds 2000 een waarde van meer dan 5 miljard euro. De vervaardiging van kunststoffen kende in de periode 1997-2000 een reële groei van 4,9 %. In de periode 2001-2003 viel die terug tot 0 %.

Deze groeicijfers hebben betrekking op alle productie van kunststoffen, ongeacht de bedrijfstak. In de kunststofbedrijfstak zélf, die in 2000 zo'n 61 % van de verwerkte kunststofproductie vertegenwoordigde en ook andere goederen produceert, was de reële jaarlijkse productiegroei 2,2 % in de periode 2001-2003. Dit laatste cijfer is afkomstig van de nationale rekeningen en werd gunstig beïnvloed door de opname in deze bedrijfstak van een aantal snel groeiende ondernemingen afkomstig uit andere bedrijfstakken.

De evolutie is ook niet dezelfde bij de verschillende producten van kunststof. De vervaardiging van verpakkingsmateriaal van kunststof, kunststofelementen voor de bouw en overige producten van kunststof kenden een negatieve reële jaarlijkse groei in de periode 2001-2003. De productie van platen, vellen, buizen en profielen van kunststof (de grootste deelsector) kende daarentegen een posi-

tieve reële groeivoet van 3,7 % in dezelfde periode. Ook werd, met uitzondering van verpakkingsmateriaal van kunststof, waarin België een handelstekort heeft, een groeiend positief handelssaldo gerealiseerd voor de deelproducten van de kunststofnijverheid.

Uit de vergelijking van de productie van kunststofproducten met in- en uitvoercijfers blijkt dat de uitvoer de belangrijkste bron is voor de evolutie in de globale productie van producten van kunststof in België. Zelfs de productie van bouwmaterialen van kunststoffen, die traditioneel sterk op de binnenlandse vraag gericht is, is in 2003 reeds voor meer dan 50 % gericht op de uitvoer.

Ten derde is er de vervaardiging van producten van rubber. De productiewaarde van producten van rubber, die in 2000 nog een waarde van 666 miljoen euro bereikte, is in 2003 teruggevallen tot minder dan 500 miljoen euro. Die evolutie is onder meer het gevolg van de stopzetting van de bandenproductie in Herstal door Continental Benelux in de periode 2001-2002. Ook de productie van overige producten van rubber daalde tussen 2000 en 2002, maar hernam gedeeltelijk in 2003.

België heeft een toenemend negatief handelssaldo inzake banden van rubber. De grote in- en uitvoerstromen van banden en overige producten van rubber die losstaan van de productie ervan, wijzen op het bestaan van een belangrijke transitohandel in die goederen.

De outputprijzen van rubber en kunststoffen in primaire vorm en van producten van kunststoffen en rubber schommelden aanzienlijk in de periode 1995-2003. De gedaalde outputprijzen na 2000 zorgen ervoor dat de jaarlijkse productiegroei in lopende prijzen tussen 2001 en 2003 in de kunststofnijverheid licht negatief was (-0,3 %).

De toegevoegde waarde in de kunststofnijverheid kende niettemin een grote jaarlijkse nominale groei van 6,6 % in de periode 2001-2003. Die gunstige evolutie is het gevolg van een daling van het intermediair gebruik. Met 7,1 % overtrof de jaarlijkse groei van de loonkosten die van de toegevoegde waarde in de kunststofnijverheid in dezelfde periode. De rendabiliteit werd er ook negatief beïnvloed door de groei van de afschrijvingen.

In de rubbernijverheid kende de toegevoegde waarde en de rendabiliteit grote schommelingen. In 1999 en 2000 werd een groot netto exploitatieoverschot gerealiseerd. In 2001, toen de stopzetting van de bandenproductie in Herstal doorgevoerd werd, was de rendabiliteit negatief. Nadien volgde een gedeeltelijk herstel van de rendabiliteit.

In vergelijking met de basischemie gelden in de rubber- en kunststofnijverheid lage loonkosten. In vergelijking met het geheel van de verwerkende nijverheid, zijn de loonkosten in de vervaardiging van producten van rubber en kunststof en hun verdeling volgens dagloonklassen echter gemiddeld.

De bruto-investeringen in de rubber- en kunststofnijverheid zijn afgenomen sinds 2000, maar gaan in reële termen niet onder het niveau van 1995. Vanaf 2002 volstonden de bruto-investeringen echter niet om het verbruik van vaste activa te compenseren, waardoor de netto kapitaalgoederenvoorraad daalde.

Door het ongunstige saldo van bruto-investeringen en afschrijvingen is ook de kapitaalsintensiteit van de rubber- en kunststofnijverheid afgenomen tussen 1995 en 2003. Dit in tegenstelling tot de evolutie in de chemie en de verwerkende nijverheid als geheel. Dat de kapitaalsintensiteit niet verder afgenomen is in de rubber- en kunststofnijverheid, is enkel te danken aan een gevoelige vermindering van de tewerkstelling na 2001. Het aantal werkzame personen in de rubber- en kunststofnijverheid daalde van 27 000 in 2001 tot 25 400 in 2003.

Alhoewel een internationale vergelijking bemoeilijkt wordt door het ontbreken van vele cijfers, kunnen toch enkele besluiten worden getrokken.

Het aandeel van de rubber- en kunststofnijverheid in de totale toegevoegde waarde in België bedraagt 0,74 %. Dat is lager dan gemiddeld in Europa. Het (direct) tewerkstellingsaandeel van de rubber- en kunststofnijverheid bedraagt slechts 0,63 %, wat relatief gezien, nog lager is.

Uit de groeiende positieve handelssaldi voor deze producten blijkt dat België gespecialiseerd is in de productie van primaire vormen van kunststof, die van platen, vellen, buizen en profielen van kunststof, van bouwmaterialen van kunststof en van overige producten van kunststof. België heeft daarentegen een toenemend negatief handelssaldo inzake primaire vormen van rubber, producten van rubber (waaronder banden) en verpakkingsmateriaal van kunststof.

In de Belgische rubber- en kunststofnijverheid worden hogere loonkosten per uur betaald dan in de andere EU-landen (met uitzondering van Luxemburg) en de VS. De relatief hoge loonkosten per uur in België gaan wel gepaard met een hoge toegevoegde waarde per uur.

In termen van arbeidskosten per eenheid product (kostprijs per geproduceerde eenheid) was België in 2002 nog steeds lichtjes goedkoper dan Duitsland, Frankrijk en Nederland. Het voordeel t.o.v. Duitsland is evenwel duidelijk verminderd ten opzichte van 1995. De Belgische kunststofnijverheid heeft bovendien hogere arbeidskosten per eenheid product dan een aantal Centraal- en Zuid-Europese landen.

De groep met een snellere productiegroei dan België in de rubber- en kunststofnijverheid bestaat vooral uit een aantal Centraal- en Zuid-Europese landen (behalve Italië) en anderzijds uit landen zoals Finland en Zweden. Zowel landen met lage als met relatief hoge loonkosten kunnen dus een goede groeiprestatie neerzetten.

De middelmatige groeiprestatie van België voor wat betreft producten van kunststof en rubber mag niet doen vergeten dat ons land wél een opmerkelijke prestatie neerzet, zowel in termen van reële productiegroei als export inzake primaire vormen van kunststof. Het positieve handelssaldo voor kunststoffen in primaire vormen is tussen 1998-2002 toegenomen met 1 miljard euro tot 4,5 miljard. Dat is meer dan het handelsoverschot van Nederland en Duitsland in die productgroep.

In de studie werd ook een begin gemaakt met de analyse van de mogelijke motoren van de groei van de productie van rubber en kunststoffen. Zo blijkt dat de groei in de vervaardiging van producten van kunststof vaak gerealiseerd werd door ondernemingen afkomstig uit andere bedrijfstakken dan de rubber- en kunststofnijverheid. De grootste productiegroei inzake producten van rubber en

kunststoffen (niet in primaire vormen) werd blijkbaar gerealiseerd vanuit de chemie. Ook vanuit de groothandel en enkele andere industriële bedrijfstakken werd een opmerkelijke groei vastgesteld.

Het aandeel van de extracommunautaire handel in de uitvoer en de invoer is groter geworden. Opmerkelijk is wel dat de invoer van rubber en kunststoffen in primaire vormen en producten van rubber sterker internationaal gekleurd is (met een extracommunautair aandeel van bijna 30 %) dan de uitvoer.

Inleiding

De bedoeling van deze studie is een beeld te geven van de recente evolutie en actuele situatie binnen de rubber- en kunststofnijverheid, zowel in een Belgische als in een internationale context.

Daarbij is er oog voor een aantal structurele elementen die bepalend kunnen zijn voor de groei van de productie en tewerkstelling binnen de kunststofnijverheid. Die elementen zijn de loonkosten, de uitgaven voor O&O, schaalvoordelen en de oorsprong van innovaties.

In een analytisch gedeelte wordt nagegaan volgens welke patronen de groei verloopt in deze bedrijfstak en wat de invloed is van de vernoemde structurele elementen. Er gebeuren analyses zowel op het niveau van de landen, als op dat van de ondernemingen en bedrijfstakken binnen België. Concreet is de opdracht:

- de actuele situatie en recente evolutie zo betrouwbaar mogelijk weergeven;
- een internationale vergelijking doorvoeren;
- een aantal zinvolle verbanden leggen tussen de geobserveerde reeksen en cijfers m.b.t. verwachtingen voor de toekomst en opties voor de sector.

Methodologie

In dit gedeelte worden een aantal keuzes die gemaakt werden bij de opbouw van de gegevens en hun gevolgen, toegelicht.

De eerste keuze heeft te maken met de afbakening van de te onderzoeken bedrijfstak en/of producten. De twee uiterste opties die hier tegenover elkaar staan, zijn een louter productgerichte versus een louter bedrijfstakgerichte benadering. Wij leggen uit waarom enkel een combinatie van beide benaderingen een volledig beeld schept.

Een tweede keuze, die verbonden is met de eerder gekozen optie, is die van het bronnenmateriaal bij het meten van de recente evoluties. Voor de binnenlandse gegevens hebben wij toegang tot verschillende bronnen die soms uiteenlopende resultaten geven. Een belangrijk onderscheid is dat tussen directe statistische bronnen, zoals Prodcom of de Structuurenquête, en samengestelde gegevensbronnen, zoals de nationale rekeningen.

De raming van het aantal ondernemingen in de rubber- en kunststofnijverheid vormt een specifiek probleem op zich, daar dit gegeven niet geleverd wordt door de nationale rekeningen.

Wat de onderzochte periode betreft, wordt zo veel mogelijk vertokken vanaf het jaar 1995. Dat is het jaartal vanaf het welke vergelijkbare gegevens beschikbaar zijn in de nationale rekeningen op het gewenste bedrijfstakniveau. Bovendien is vooral de evolutie in het recente verleden van belang om een idee te krijgen over de huidige structuur en nabije toekomst.

Ten slotte wordt toegelicht op basis van welke gegevens de internationale vergelijking voor toegevoegde waarde, invoer en uitvoer, loonkosten, en O&O-uitgaven kon gebeuren.

A. Omschrijving van de te onderzoeken sector en zijn producten

1. De te onderzoeken bedrijfstakken

In de vraag van de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven die aan de basis ligt van deze studie wordt gesproken over de “transformation des matières plastiques”. Dit is de exacte omschrijving van de branche 25.2 namelijk de “vervaardiging van producten van kunststof”.

De te onderzoeken sector wordt uitgebreid met NACE-branche 25.1: “vervaardiging van rubber”. Dit onder meer omdat in die laatste bedrijfstak in het recente verleden reeds belangrijke herstructureringen hebben plaatsgevonden en hetzelfde gevreesd wordt voor branche 25.2.

Die uitbreiding is ook nodig om internationale vergelijkingen te kunnen uitvoeren. Met name internationaal vergelijkbare gegevens over de loonkosten zijn alleen beschikbaar voor het geheel van bedrijfstak 25 (vervaardiging van producten van rubber & kunststof).

De bedrijfstakken 25.1 en 25.2 zijn elk afzonderlijk beschikbaar in de gedetailleerde reeksen van de nationale rekeningen op het niveau van 120 bedrijfstakken vanaf 1995. De naam die zij daar krijgen, is 25A1 en 25B1. Dat is de omschrijving van de bedrijfstakken die wordt gehanteerd in de aanbod- en gebruikstabel van 2000 (zie verder).

2. De te onderzoeken producten

De hoofdproducten van de branches 25A1 en 25B1 zijn:

25A01 luchtbanden (CPA 25.11, 25.12)

25A02 overige producten van rubber (CPA 25.13)

25B01 platen, vellen buizen en profielen van kunststof (CPA 25.21)

25B02 verpakkingsmateriaal van kunststof (CPA 25.22)

25B03 kunststofelementen voor de bouw (CPA 25.23)

25B04 overige producten van kunststof (CPA 25.24)

De hierboven gehanteerde nomenclatuur is die van de aanbod- en gebruikstabel (in het Engels de Supply and Use Tables, afgekort SUT). Die nomenclatuur is een hergroepering van CPA-product codes op het niveau van 3 of 4 cijfers¹.

De bedrijfstak 25B1 omvat enkel de vervaardiging van producten van kunststof, niet die van kunststoffen in primaire vormen. De productie van kunststoffen in primaire vormen is een hoofdactiviteit van de basischemie (24A1). Om het geheel van rubber- en kunststoffen te bestrijken en omdat zij een belangrijke grondstof zijn voor de producten van kunststof en rubber, zullen in de studie ook de kunst-

1. Op hun beurt komen de eerste 4 cijfers van de cpa-productclassificatie overeen met de NACE-bedrijfstakkenclassificatie op 4 cijfers. De SUT-nomenclatuur van producten en bedrijfstakken kent eenzelfde overeenkomst voor de eerste 3 tekens. Zo komt de “25A” aan het begin van de producten 25A01 en 25A02 overeen met de “25A” van de branche waarbij die productie een hoofdactiviteit is.

stoffen in primaire vormen worden opgenomen. Het gaat dan om het SUT-product 24A04. Dat omvat de volgende productgroepen:

24A04: kunststoffen in primaire vormen (CPA 24.16) & synthetische rubber in primaire vormen (CPA 24.17)

3. De keuze voor een combinatie van beide benaderingen

De cijfers in de aanbodtabel (zie tabel 1) maken duidelijk waarom het noodzakelijk is zowel de activiteit van de rubber- en kunststofbedrijfstak als die van de rubber- en kunststofproductie in andere bedrijfstakken op te volgen.

Een aanbodtabel geeft de oorsprong van de goederen en diensten weer. Voor elk product wordt de totale invoer en de productie per bedrijfstak weergegeven. In tabel 1 worden enkel de cijfers over de productie gegeven. De product- of rijtotaal van een aanbodtabel komen overeen met die in de gebruikstabel. Die geeft het intermediair en finaal gebruik van goederen en diensten weer. In tegenstelling tot bij een input-outputtabel zijn bedrijfstakken in de aanbod en gebruikstabel niet homogeen. Dat wil zeggen dat zij naast de productie van hun hoofdproduct, ook nevenproductie omvatten.

Voor onze studie in verband met kunststoffen impliceert dat twee zaken:

- Er bestaat een vervaardiging van producten van kunststof buiten de bedrijfstak 25B1
- Binnen de bedrijfstak 25B1 worden ook andere goederen en diensten geproduceerd

Dat die nevenproducties belangrijk zijn, wordt aangegeven in tabel 1, die een synthese is van de relevante delen van de aanbodtabel voor de productie van rubber en kunststoffen. Informatie over de productie van rubber en kunststof verkrijgt men door de tabel in horizontale richting te lezen.

Uit de rij-totaal in tabel 1 blijkt dat in 2000 de productie van primaire vormen van kunststof en rubber 8 028 miljoen euro bedroeg, die van producten van rubber 666 miljoen en die van producten van kunststof 5 333 miljoen.

Rubber en kunststoffen in primaire vorm (24A04) worden vooral binnen de (basis-) chemische nijverheid vervaardigd, wat de hoofdbranche is voor die activiteit. Toch is er ook een aanzienlijke productie van rubber en kunststoffen in primaire vorm in raffinage (23), de vervaardiging van kunststoffen (25B1) én de groothandel (51). De kunststofproductie binnen de groothandel gebeurt door grote ondernemingen zoals Bayer, Agfa, Belgian Shell en Totalfina-Elf.

De productie van producten van rubber (25A) is geconcentreerd in haar hoofdbranche (25A1), met een beperkte nevenproductie in de chemie en sommige industriële bedrijfstakken.

De vervaardiging van producten van kunststof (25B) is daarentegen sterk verspreid over de verschillende bedrijfstakken. In het jaar 2000 werd 39 % van de producten van kunststof geproduceerd in ondernemingen die niet tot de bedrijfstak 25B1 behoren. Dat betekent in principe dat die ondernemingen een andere hoofdproductie hebben.

Het afbakeningsprobleem blijft niet beperkt tot het bestaan van een nevenproductie buiten de hoofdbranches van rubber en kunststoffen. Als men de tabel in verticale richting leest, dan kan men zien dat de rubber- en kunststofbedrijfstakingen zelf ook een belangrijke nevenproductie realiseerden. De productie van bedrijfstakingen 25A1 bedroeg 1 032 miljoen euro in 2000. 311 miljoen daarvan slaat op de productie van (onderdelen) van voertuigen.

De productie in bedrijfstak 25B1 bedroeg 4 244 miljoen euro in 2000. In branche 25B1 is er een grote nevenproductie van groothandelsmarges (276 miljoen) en verschillende industriële goederen, waaronder producten van metaal (119 miljoen), hout, papier en karton (69 miljoen) en textiel (33 miljoen).

Verder wordt de nodige aandacht besteed aan de evolutie van de productie van producten van kunststof en rubber. We zullen echter ook de invloed van de *bedrijfstak* van waaruit de groei of vertraging plaatsvindt, nagaan.

TABEL 1 - Synthese van de aanbodtabel voor de producten en de bedrijfstakingen van rubber en kunststof (jaar 2000, NBB)

Branches→	17-19	20-22	23	24	25A1	25B1	27-28	30-33	34-35	Rest industrie &primair	45	51	Rest diensten	Totaal
Producten														
17-19					17	33								
20-22					1	69								
23-24 zonder 24A04					6	0								
24A04	0	0	1 991	5 073	6	406	1	4	0	53	0	492	1	8 028
25A	5	5	0	25	593	10	2	0	0	24	0	1	0	666
25B	136	155	0	712	4	3254	309	180	73	226	143	59	82	5 333
27-28					0	119								
30-33					0	15								
34-35					311	11								
rest goederen					3	28								
45					0	7								
51					89	276								
rest diensten					2	15								
Totaal	9 399	13 474	15 006	28 798	1 032	4 244	24 116	12 740	21 131	54 943	36 056	36 063	283 728	540 730

Productnomenclatuur in de rijen van tabel 1:

17-19: textiel (17), kleding (18) en schoeisel (19)

20-22: hout (20), papier& karton (21), uitgeverijen (22)

23-24 zonder 24A04: petrochemische (232) en chemische producten (24) zonder kunststoffen in primaire vormen

24A04: rubber en kunststoffen in primaire vormen (cpa 24.16 en 24.17)

25A: producten van rubber (cpa 25.1)

25B: producten van kunststof (cpa 25.2)

27-28: producten van de metallurgie (27) en de metaalverwerking (28)

30-33: elektrische en elektronische apparaten en instrumenten

34-35: transportmiddelen

rest goederen (cpa 15,16, 26, 29, 36, 37)

45: producten bouwnijverheid

51: handelsmarges groothandel

rest diensten mét kunststofproductie (cpa 50, 52, 60, 70, 74).

B. Raming van de evolutie van de activiteiten

In dit gedeelte wordt de methodologie beschreven die gehanteerd werd voor de raming van de evolutie van de productieactiviteit van producten van rubber en kunststof tussen 1995 en 2003.

De activiteiten van ondernemingen kunnen zowel in termen van omzet, productie als toegevoegde waarde worden weergegeven. Voor die verschillende concepten zijn verschillende bronnen aangewezen, maar soms, en zeker bij de meting van de productie, kan er gekozen worden tussen meerdere bronnen.

Bij punt 1 wordt ingegaan op de soorten bronnen die gebruikt kunnen worden voor de raming van de activiteiten. In punt 2 wordt concreet uitgelegd hoe de productie per product en haar evolutie werd geraamd.

1. Primaire versus samengestelde gegevensbronnen

Het is belangrijk een onderscheid te maken tussen directe of primaire gegevensbronnen en samengestelde gegevensbronnen.

Primaire gegevensbronnen zijn statistische bronnen die precieze informatie geven over een welbepaalde groep of steekproef van ondernemingen. Op de controle van fouten na, geven zij een rechtstreekse weergave van de antwoorden van ondernemingen weer op vragen in enquêtes, zonder dat de gegevens worden aangevuld of geëxtrapoleerd worden.

De belangrijkste primaire jaarlijkse bronnen voor de raming van het activiteiten-niveau van ondernemingen zijn *Prodcom* (NIS statistiek industriële productie), de *btw-gegevens* (FOD Financiën), de *Structuurenquête* (NIS niet-industriële productie) de *jaarrekeningen* van de ondernemingen (balanscentrale NBB), *in- en uitvoergegevens* (NBB) en *RSZ-gegevens*.

De Prodcomstatistiek geeft de industriële productie per CPA-productgroep zowel in waarden als in volumes (gewichtseenheden) voor een steekproef van (vooral grote) ondernemingen. De btw-gegevens en de gegevens van de jaarrekeningen leveren betrouwbare gegevens over de omzet van een groot aantal ondernemingen (zie verder tabel 3). De jaarrekeningen geven ook informatie over de toegevoegde waarde.

Naast die directe bronnen zijn er ook samengestelde bronnen, die een combinatie zijn van meer of al de bovenvermelde primaire bronnen. De bedoeling is meestal een beeld te geven van de volledige economie en alle ondernemingen.

De gegevens van de *nationale rekeningen* in de input-outputtabel en in de aanbod- en gebruikstabel of de productie per bedrijfstak (op 30, 60 of 120 bedrijfstakken) zijn voorbeelden van samengestelde gegevensbronnen. Ook de voor het jaar 2000 door de FOD Economie (2003) gepubliceerde resultaten van de jaarlijkse enquête naar de structuur van de ondernemingen zijn een samengestelde gegevensbron omdat er geëxtrapoleerd wordt naar het totaal van de economie.

Samengestelde gegevensbronnen zoals de nationale rekeningen hebben ten opzichte van de primaire gegevensbronnen het voordeel dat zij universeel zijn. Zij

bieden in principe informatie over alle ondernemingen. Aangezien zij samengesteld zijn volgens internationaal vastgelegde regels (in casu het Europees Systeem van Rekeningen 1995), zijn de variabelen uit de nationale rekeningen onderling consistent en internationaal vergelijkbaar.

In het geval van de productie is bijvoorbeeld de consistentie tussen productiecijfers en in- en uitvoercijfers belangrijk. Zo moet bij een positief uitvoersaldo, de productie minstens even groot zijn als dat saldo. Als men gewoon de Prodcom productie naast de uitvoercijfers legt, blijkt dat soms niet het geval. In de aanbod- en gebruikstabel wordt die regel wél gerespecteerd.

Daar staat tegenover dat sommige gegevens van de nationale rekeningen niet voor alle jaren beschikbaar zijn, dat hun berekening tijd in beslag neemt en soms moet worden herzien en dat het erg moeilijk is om terug te keren naar het niveau van de ondernemingen of naar een lager niveau dan dat waarop de berekeningen gebeurd zijn.

Zo is de laatst beschikbare aanbodtabel die van 2000. Dat is dan ook de meest recente informatie over de productie per product in de nationale rekeningen. Er bestaan wel tijdreeksen tot en met 2003 over de totalen van de productie en toegevoegde waarde per bedrijfstak (INR, september 2004). Zoals blijkt uit tabel 1 levert dat slechts partiële informatie over de evolutie van de rubber- en kunststofproductie.

2. Berekening van de productie per SUT-product

Wij vatten de bovenstaande bespreking samen door te stellen dat de Prodcom statistiek betrouwbare en recente cijfers over de evolutie van de productie bij de kunststoffen- en rubberproducenten levert.

De productiecijfers in de aanbodtabel gaan slechts tot 2000 wat informatie over producten betreft, maar zijn meer geschikt voor vergelijkingen met uitvoer- en invoercijfers.

Er zijn echter recente gegevens nodig over de productie van de verschillende producten van kunststof en rubber die vergelijkbaar zijn met in- en uitvoercijfers. Daarom werden de gegevens van prodcom gecombineerd met die van de nationale rekeningen. Dat gebeurt door de Prodcom productie in 2000 per SUT-product op te hogen tot het niveau in de aanbodtabel van 2000. De evolutie wordt dan verder bepaald door die in Prodcom.

Onderstaande tabel geeft de productie in de aanbodtabel van 2000 en die in de Prodcom statistiek van datzelfde jaar per SUT-product. De verschillen tussen Prodcom en de aanbodtabel hebben niet alleen te maken met een relatief groot aantal kleinere ondernemingen die niet vertegenwoordigd zijn in de Prodcom-statistiek, maar ook met specifieke aanpassingen, zoals de brutering voor maakloonwerkverkeer met het buitenland¹, die nodig zijn voor de nationale rekeningen.

1. Die brutering maakt de productiecijfers meer vergelijkbaar met de uitvoercijfers. In product 24A04, 25A01, 25B01 en 25B04 ging het om bedragen van resp. 12,2; 17,7; 29,7 en 10,1 miljoen euro.

TABEL 2 - De productie in Prodcum en in de aanbodtabel van 2000 (miljoen euro)

	Omschrijving	Prodcum	Aanbodtabel	Verhouding
24A04	Kunststoffen & synthetische rubber in primaire vorm	7 398	8 028	1,085
25A	Totaal Rubber	627	666	1,062
25A01	Luchtbanden van rubber	150	171	1,136
25A02	Overige producten van rubber	477	495	1,037
25B	Totaal kunststof	4 402	5 335	1,212
25B01	Platen, vellen buizen en profielen van kunststof	1 939	2 204	1,136
25B02	Verpakkingsmateriaal van kunststof	709	807	1,138
25B03	Kunststofelementen voor de bouw	538	721	1,341
25B04	Overige producten van kunststof	1 216	1 603	1,318

Bron: NBB en eigen berekeningen op basis van Prodcum gegevens.

De gegevens over de productie die verder in de tekst worden gegeven, zijn telkens de Prodcum-cijfers vermenigvuldigd met de verhoudingen in de rechtse kolom van tabel 2.

C. Raming van het aantal ondernemingen met rubber- en kunststofproductie

De raming van het aantal ondernemingen met een productie van rubber of kunststoffen vormt een specifiek probleem.

Niet alleen het aantal ondernemingen met een nevenproductie van rubber en kunststoffen is moeilijk te ramen, maar ook het aantal met rubber- en kunststofproductie als hoofdproduct. Het Instituut van de Nationale Rekeningen publiceert immers geen officieel cijfer over het aantal ondernemingen per bedrijfstak.

Wij beschikken wel over de gegevens in de publicatie van het Nationaal Instituut van de Statistiek (NIS¹, 2003), wat een samengestelde bron is, en over enkele directe bronnen. In tabel 3 hieronder wordt per bron, het aantal ondernemingen gegeven waarvoor een omzetcijfer berekend kon worden in de rubber en de kunststofnijverheid in het jaar 2000.

De tabel toont dat de btw-gegevens, de jaarrekeningen en de Prodcom-enquête, een uiteenlopend aantal ondernemingen in bedrijfstak 25A1 en 25B1 kennen. Voor de jaarrekeningen en Prodcom werd dezelfde classificatie over bedrijfstakken gehanteerd². De classificatie in de btw-gegevens is die van de btw-administratie.

TABEL 3 - Aantal ondernemingen in de rubber- en kunststofnijverheid en hun omzet per bron (jaar 2000)

	Publicatie NIS	btw - gegevens	Jaarrekeningen*	Prodcom
Aantal ondernemingen				
25A1 (rubber)	90	118	91	39
25B1 (kunststoffen)	710	646	605	275
Totale omzet (miljoen euro)				
25A1 (rubber)	1 397	1 896	1 419**	1 329**
25B1 (kunststoffen)	6 339	5 816	5 059**	4 451**
Omzet per onderneming				
25A1 (rubber)	15,5	16,1	15,6	34,1
25B1 (kunststoffen)	8,9	9	8,4	16,2

* In de jaarrekeningen konden resp. 96 en 636 ondernemingen teruggevonden worden in bedrijfstakken 25A1 en 25B1, maar voor resp. 5 en 32 daarvan kon geen omzetcijfer worden berekend.

** De omzet voor de ondernemingen (die vertegenwoordigd zijn) in de jaarrekeningen en Prodcom werd per onderneming, volgens beschikbaarheid en in deze volgorde, geraamd op basis van post 70 in de jaarrekeningen, de omzet uit de Structuurenquête, de productie in Prodcom en post 70/61 in de jaarrekeningen. Deze laatste twee benaderingen leiden tot een onderschatting van de omzet.

Aangezien het de enige samengestelde bron is, kunnen de cijfers van het NIS, beschouwd worden als de beste benadering van het aantal ondernemingen in de productie van rubber en kunststof. De verschillen met de aantallen in het btw-bestand en de jaarrekeningen kunnen deels verklaard worden door de verbeteringen aan de klassering over bedrijfstakken die werden uitgevoerd door

1. Dat maakt deel uit van Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie (2003) van de FOD Economie.
2. De klassering die toegepast werd is die van de nationale rekeningen voor het jaar 2000.

het NIS t.o.v de klassering in het btw-bestand of in de nationale rekeningen¹ op basis van informatie uit Prodcom of de Structuurenquête.

De jaarrekeningen en btw-gegevens geven nog een goede vertegenwoordiging van het aantal ondernemingen. Dat is minder het geval in de Prodcom-statistiek. Als men zich dus zou beperken tot de Prodcom-statistiek, dan wordt meer dan de helft van de ondernemingen actief in bedrijfstak 25B1 over het hoofd gezien in het jaar 2000!

Naast het aantal ondernemingen geeft tabel 3 ook een raming van de totale omzet² en de gemiddelde omzet in 2000 per bron en bedrijfstak. Ondanks de beperking van het aantal ondernemingen levert de Prodcom-statistiek wél een groot deel van de totale omzet op. Dat is het gevolg van de gemiddeld grotere omzet bij de ondernemingen die vertegenwoordigd zijn in Prodcom.

Zo hebben ondernemingen die wél jaarrekeningen indienden, maar niet in Prodcom vertegenwoordigd zijn, slechts een gemiddelde omzet van resp. 1,7 en 2,3 miljoen in branche 25A1 en 25B1. Zij die wel in Prodcom vertegenwoordigd zijn, hebben een gemiddelde omzet van resp. 34,1 en 16,2 miljoen (zie tabel 3).

In tabel 4 wordt, voor zover beschikbaar, per bron de evolutie gegeven van het aantal ondernemingen in de rubber- en kunststofnijverheid. De tabel bevat nogal wat leemtes. Zo vonden wij geen samengestelde gegevens (van het NIS) over het aantal ondernemingen in 1995 en 2003. Bijgevolg kan weinig met zekerheid besloten worden over de evolutie van het aantal ondernemingen tussen 1995 en 2003.

De meest betrouwbare bron is waarschijnlijk het btw-bestand. Tussen 1995 en 2000 is het aantal ondernemingen in de rubber- en kunststofnijverheid daar licht toegenomen. Tegen 2003 is het echter opnieuw gedaald. De omzet gerealiseerd per onderneming is er steeds blijven stijgen. Tussen 1995 en 2000 bedroeg de jaarlijkse stijging van de gemiddelde omzet in de kunststofnijverheid 5,8 % in de btw-gegevens. Tussen 2000 en 2003 daalde het aantal ondernemingen licht van 646 tot 638, terwijl de gemiddelde omzet toenam van 9 miljoen tot 9,5 miljoen.

-
1. Uit onze gegevens bleek dat van de 275 ondernemingen in Prodcom in 25B1, er 27 waren die geen productie van goederen onder CPA 25 rapporteerden, maar wél andere goederen. Bij het NIS gebeurden de aanpassingen in dergelijke gevallen sneller dan in de nationale rekeningen.
 2. Omzet is niet hetzelfde als productie. Het belangrijkste verschil heeft te maken met de aankopen van handelsgoederen. De productie omvat enkel de handelsmarge op doorverkochte handelsgoederen. De omzet omvat de volledige verkoopswaarde ervan, dus ook de waarde van de aankochte handelsgoederen.

TABEL 4 - Evolutie van het aantal ondernemingen aanwezig in de rubber- en kunststofnijverheid en hun omzet per bron (1995-2003)

	BTW gegevens	Jaarrekeningen	Prodcorn
Aantal ondernemingen in 1995			
25A1 (rubber)	117		34
25B1 (kunststoffen)	600		236
Omzet per onderneming in 1995 (miljoen euro)			
25A1 (rubber)	11		
25B1 (kunststoffen)	6,8		
Aantal ondernemingen in 2000			
25A1 (rubber)	118	91	39
25B1 (kunststoffen)	646	605	275
Omzet per onderneming in 2000 (miljoen euro)			
25A1 (rubber)	16,1	15,6	34,1
25B1 (kunststoffen)	9	8,4	16,2
Aantal ondernemingen in 2003			
25A1 (rubber)	106	66	42
25B1 (kunststoffen)	638	463	281
Omzet per onderneming in 2003 (miljoen euro)			
25A1 (rubber)	16,7	17	27,7
25B1 (kunststoffen)	9,5	8	14,6

Bron: Eigen berekeningen op basis van btw-gegevens, jaarrekeningen, Prodcorn en NIS-publicatie.

Tot nu toe werd er enkel gesproken over de ondernemingen binnen de bedrijfstakken 25A1 en 25B1 maar, zoals bleek uit tabel 1, vindt bijna 40 % van de productie van kunststoffen plaats buiten de hoofdbranche 25B1. De enige bron die hierover informatie geeft, is Prodcorn. De tabel 5 hieronder geeft per bedrijfstak het aantal ondernemingen met een productie van producten van rubber of kunststof in Prodcorn.

TABEL 5 - Producenten van producten van rubber en kunststof per bedrijfstak (jaar 2000, miljoen euro)

Bedrijfstak in nationale rekeningen	Aantal ondern. in Prodcom	Prodcom productie	Productie per ondern.	Productie Aanbodtabel
Textiel, kleding & schoeisel (17, 18, 19)	20	112	5,6	141
Hout, papier & karton & uitgeverijen (20, 21, 22)	20	135	6,8	160
Chemie (24)	22	574	26,1	737
Rubber (25A1)	37	569	15,3	597
Kunststoffen (25B1) ¹	248	3 040	12,3	3 264
Metallurgie & metaalverwerking (27, 28)	68	228	3,4	311
Elektrische en elektronische apparaten en instrumenten (30-33)	15	120	8,0	180
Transportmiddelen (34, 35)	9	65	7,2	73
Rest industrie (15, 16, 26, 29, 36, 37)	21	73	3,4	250
Bouw (45)	21	43	2,0	143
Groothandel (51)	14	56	4,0	60
Overige diensten & handel (50, 52, 60, 70, 74)	4	65	16,3	82
Totaal	499	5 081	10,2	5 999

Bron: Eigen berekeningen op basis van Prodcom gegevens.

Naast het aantal ondernemingen geeft de tabel ook de Prodcom-productie. Ter vergelijking wordt ook de in tabel 1 getoonde productie van producten van rubber en kunststof (zonder kunststoffen in primaire vorm) herhaald.

De bedrijfstak met het grootste aantal producenten van rubber en kunststof buiten de hoofdbranches is de metallurgie (27) en metaalverwerkende nijverheid (28). In die bedrijfstak rapporteren wel 68 ondernemingen een productie van 228 miljoen euro aan rubber en kunststoffen aan Prodcom. De totale productie wordt geraamd op 311 miljoen euro in de aanbodtabel.

Wat productiewaarde betreft, is vooral de chemie (24) belangrijk. Slechts 22 ondernemingen meldden er een productie van rubber of kunststof, maar dat leidde wel tot een productie ter waarde van 574 miljoen euro.

Het is ook interessant om te kijken naar de verschillen in schaal waarin de rubber of kunststofproductie verloopt. De gemiddelde productie per onderneming is, met 26,1 miljoen, het hoogst in de chemie. Ook in de hoofdbranches voor rubber en kunststof en in de overige diensten en handel is de schaal groter dan gemiddeld¹.

1. Bemerkt ook dat de gemiddelde productie van rubber en kunststoffen (van 10,2 miljoen) veel kleiner is dan de gemiddelde omzet (van resp. 34,1 en 16,2 miljoen in 25A1 en 25B1) in tabel 3. Dat komt omdat de omzet ook de waarde van de aangekochte handelsgoederen en de productie van andere goederen, diensten en handelsmarges omvat.

D. Bronnen voor de internationale vergelijking

De internationale vergelijking in hoofdstuk 5 is gebaseerd op vier bronnen.

De belangrijkste bron voor de internationale vergelijking in de periode 1995-2002 zijn de gegevens van de nationale rekeningen die Eurostat ter beschikking stelt. Deze database levert gegevens voor 31 bedrijfstakken over toegevoegde waarde, tewerkstelling van gesalarieerden en zelfstandigen, aantal gepresteerde uren en uitbetaalde lonen. De rubber- en kunststofnijverheid vormt één van die 31 bedrijfstakken.

Voor sommige landen, zoals de Verenigde Staten, is de informatie van Eurostat niet voldoende en werd gebruik gemaakt van de Industry Labor Productivity Database. Die gegevens voor de periode 1979-2001 zijn vrij beschikbaar op de website van het Groningen Growth & Development Centre. De database werd opgesteld met financiering van de Europese Commissie.

Voor de O&O-uitgaven werd een beroep gedaan op de STAN-gegevens van de OESO. Die maken het mogelijk om voor een 60-tal bedrijfstakken, het aandeel van de O&O-uitgaven ten opzichte van de toegevoegde waarde te verkrijgen.

Ten slotte zijn de Commext-gegevens van uitvoer en invoer (Eurostat) de bron voor het berekenen van de handelssaldo's per CPA-product op 4 cijfers.

Evolutie van de rubber- en kunststofactiviteit in België

De evolutie van de activiteit kan zowel op basis van de productiecijfers als op basis van de toegevoegde waarde worden gemeten. De productie kan per product en per bedrijfstak worden gegeven, voor de toegevoegde waarde kan dat enkel per bedrijfstak. Productie en toegevoegde waarde kunnen in lopende en constante prijzen worden beschouwd.

In sectie A worden het verband tussen productie en toegevoegde waarde en de cijfers erover in de nationale rekeningen en Prodcom besproken voor de rubbernijverheid en voor de kunststofnijverheid. De cijfers zijn bekend in lopende en constante prijzen en hebben betrekking op de periode 1995-2003.

In sectie B worden jaarlijkse productiecijfers per SUT-product getoond. Die worden vergeleken met de uitvoer en invoer zonder transitohandel. Er worden enkel cijfers in lopende prijzen getoond.

In sectie C wordt de evolutie van de productie in lopende prijzen per product vergeleken met die in constante prijzen. Naast de outputprijzen is er in die sectie ook aandacht voor de inputstructuur en de evolutie van de belangrijkste inputprijzen.

A. De evolutie van productie, intermediair verbruik en toegevoegde waarde in de rubber- en de kunststofnijverheid

1. De begrippen productie, toegevoegde waarde en intermediair gebruik

Om de activiteit te meten in een bedrijfstak wordt, afhankelijk van de bron, gebruik gemaakt van zowel de productie als de toegevoegde waarde. Beide begrippen geven een idee van de activiteit in een bedrijfstak, maar zijn niet gelijk.

De productie kan worden omschreven als de verkoopwaarde van de zelf geproduceerde goederen en diensten. De productie (p1) wordt in de nationale rekeningen benaderd als de bedrijfsopbrengsten (waarvan de omzet deel uitmaakt) met een aantal correcties¹. In de Prodcom statistiek wordt rechtstreeks gevraagd naar de omzet van zelfgeproduceerde goederen.

De toegevoegde waarde is gelijk aan de productie min het intermediair gebruik van goederen en diensten. Dat intermediair gebruik (p2) omvat alle aankopen van grond- en hulpstoffen en diensten behalve handelsgoederen².

De Prodcom statistiek levert enkel informatie over de productie. De nationale rekeningen bieden per bedrijfstak zowel informatie over de productie en het intermediair gebruik en de toegevoegde waarde (het saldo). De toegevoegde waarde is verbonden met de vergoeding van de productiefactoren (loonkosten, afschrijvingen en exploitatieresultaten) en is de beste variabele voor internationale vergelijkingen (zie hoofdstuk 5). Daarentegen is de productie de enige variabele die het mogelijk maakt de evolutie op productniveau na te gaan.

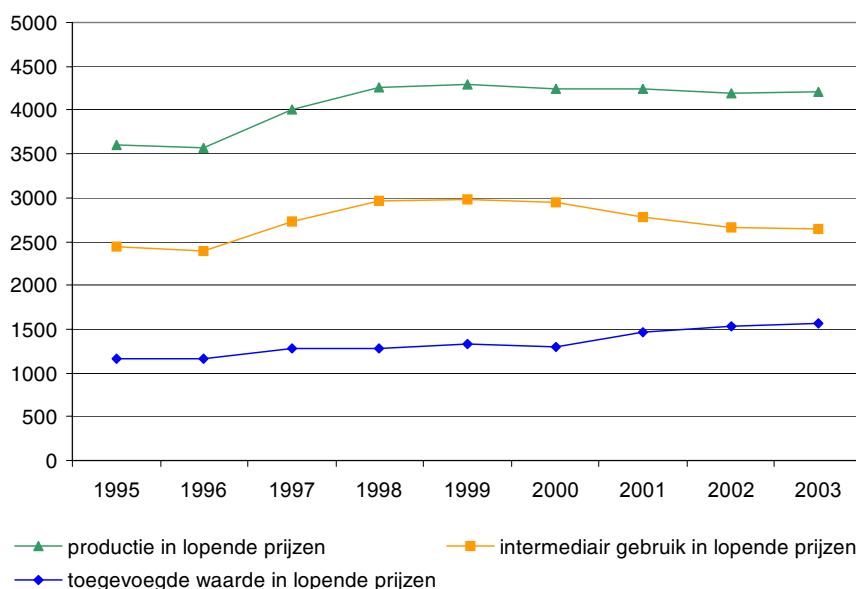
2. De evolutie van de activiteiten volgens de nationale rekeningen

Wij bespreken eerst de evolutie van productie en toegevoegde waarde in de kunststofnijverheid (25B1) en daarna die in de rubbernijverheid (25A1).

Figuur 1 toont de evolutie van de productie, het intermediaire verbruik en de toegevoegde waarde in lopende prijzen binnen de kunststofnijverheid in de periode 1995-2003.

Uit figuur 1 blijkt dat de totale productie en het intermediaire gebruik binnen de kunststofnijverheid evolueren volgens eenzelfde patroon. Vanaf het jaar 2000 zijn de kosten van intermediair gebruik echter feller gedaald dan de productie, waardoor de toegevoegde waarde toeneemt, terwijl de productiewaarde licht daalt.

-
1. De belangrijkste correctie is de aankopen van handelsgoederen. De aankoopwaarde van doorverkochte handelsgoederen moet worden afgetrokken van de totale omzet omdat die goederen niet door de betrokken onderneming werden geproduceerd. De handelsmarge bij de verkoop van handelsgoederen is een dienst die wél bij de productie bijgeteld mag worden. Andere correcties ten opzichte van de omzet hebben te maken met de brutering voor maakloonwerkverkeer, voorraadwijzigingen gereed product en handelsgoederen, de productie in buitenlandse filialen, de zwarte economie etc.
 2. Het intermediair gebruik wordt op zijn beurt benaderd door van de kostenposten 60+61 en 64 1/8, naast andere correcties, een raming van de aankopen van handelsgoederen af te trekken.

FIGUUR 1 - De evolutie van productie, intermediair gebruik en toegevoegde waarde in de vervaardiging van producten van kunststof (25B1)

Bron: Op basis van gegevens van de Nationale Rekeningen (NBB, september 2004).

In tabel 6 worden de groeicijfers van de nationale rekeningen in lopende en constante prijzen gegeven. Op basis daarvan kan worden uitgemaakt in welke mate die verschillende evolutie van intermediair gebruik en productie het gevolg is van reële wijzigingen, dan wel prijswijzigingen.

In de tabel worden drie periodes, met een verschillend patroon betreffende prijzen en reële groei, onderscheiden. Let wel dat die cijfers niet noodzakelijk slaan op de productie van kunststoffen in bedrijfstak 25B1, maar op de productie van om het even welk product binnen bedrijfstak 25B1.

TABEL 6 - Jaarlijkse groeivoet productie, intermediair gebruik en toegevoegde waarde in bedrijfstak 25B1

	'95-97	'97-00	'00-03
Productie in lopende prijzen	5,4	2,0	-0,3
Intermediair gebruik in lopende prijzen	5,7	2,5	-3,5
Toegevoegde waarde in lopende prijzen	4,8	0,7	6,4
Productie in constante prijzen	6,1	0,7	2,2
Intermediair verbruik in constante prijzen	6,4	0,7	-1,6
Toegevoegde waarde in constante prijzen	5,5	0,8	9,9
Outputprijzen	-0,7	1,2	-2,4
Inputprijzen	-0,7	1,8	-2,0

Bron: Eigen berekeningen op basis van de nationale rekeningen (NBB). De jaarlijkse groeivoet (x) is berekend als een geometrisch gemiddelde op basis van het cijfer in beginjaar (K_0) en eindjaar (K_n):

$$x = \sqrt[n]{K_n/K_0} - 1$$

In lopende prijzen is de productiegroei binnen bedrijfstak 25B1 steeds vermindert. Was er in de periode 1995-1997 nog een jaarlijkse productiegroei van 5,4 %, dan viel die terug tot 2 % in de periode 1997-2000 en tot -0,3 % in de periode 2000-2003.

Ondanks die teruggevallen productiegroei kende de toegevoegde waarde een jaarlijkse groei van 6,4 % in de periode 2000-2003.

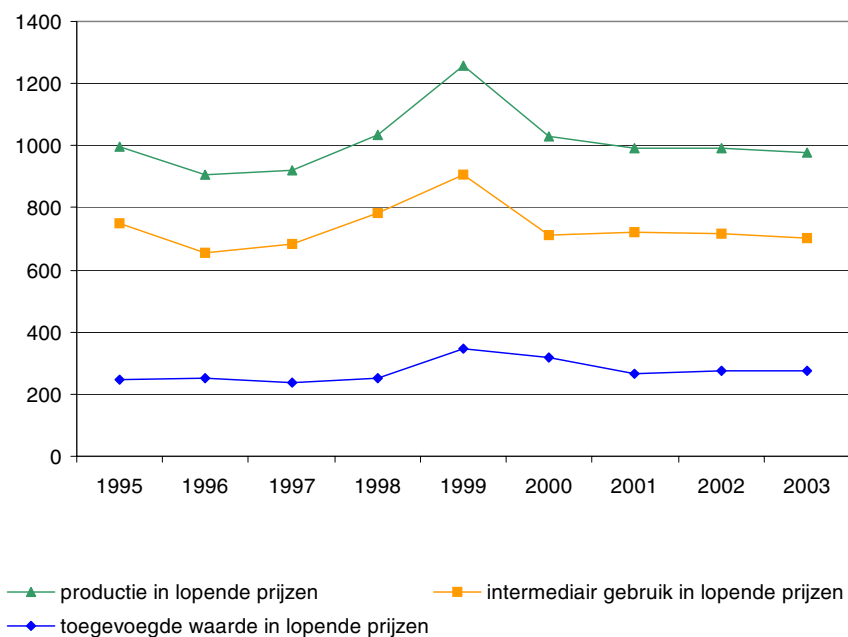
De oorzaak is, zoals reeds werd aangehaald, de grotere daling van het intermediaire gebruik sinds 2000. De tabel toont dat die evolutie uitsluitend het gevolg is van een verschillende reële evolutie van het intermediaire gebruik. In constante prijzen van 2000 daalt het intermediaire verbruik jaarlijks met 1,6 %, terwijl de productie in constante prijzen bleef stijgen met 2,2 %.

De inputprijzen van bedrijfstak 25B1 zijn volgens de cijfers van de nationale rekeningen iets minder gedaald sinds 2000 dan de outputprijzen.

De groei van de toegevoegde waarde sinds 2000 binnen bedrijfstak 25B1 is een belangrijk positief resultaat. Verder zal worden onderzocht in welke mate dat kan worden toegeschreven aan de opname van nieuwe, sterk groeiende ondernemingen binnen die bedrijfstak.

In figuur 2 wordt, net zoals bij kunststoffen, de evolutie van productie, intermediair gebruik en toegevoegde waarde in de rubbernijverheid (25A1) weergegeven. Volgens de cijfers van de nationale rekeningen kende de productie en toegevoegde waarde in de rubbernijverheid een piek in het jaar 1999, om sterk terug te vallen vanaf 2000.

FIGUUR 2 - De evolutie van productie, intermediair gebruik en toegevoegde waarde in de vervaardiging van producten van rubber (25A1)

Bron: Nationale Rekeningen (NBB, september 2004).

In tabel 7 worden de groeivoeten van de variabelen van de nationale rekeningen in lopende en constante prijzen gegeven. Net zoals bij kunststoffen is de evolutie sterk verschillend naargelang de gekozen periode. Met het jaar 1997 en 2000 als scharnierenmomenten, houden de groeicijfers in de tabel geen rekening met de uitschieter in 1999.

In de periode 1997-2000 kende de toegevoegde waarde een jaarlijkse groei van 10,6 % jaarlijks die het gevolg was van een sterke productiegroei gekoppeld aan

een daling van het intermediaire gebruik in constante prijzen. In de periode na 2000 en vóór 1997 was er een negatieve groei van de toegevoegde waarde.

TABEL 7 - Jaarlijkse groeivoet productie, intermediair gebruik en toegevoegde waarde in bedrijfstak 25A1

	'95-97	'97-00	'00-03
Productie in lopende prijzen	-3,9	3,8	-1,9
Intermediair gebruik in lopende prijzen	-4,4	1,3	-0,4
Toegevoegde waarde in lopende prijzen	-2,5	10,6	-5,2
Productie in constante prijzen	-4,7	3,2	0,3
Intermediair verbruik in constante prijzen	-3,5	-0,6	1,4
Toegevoegde waarde in constante prijzen	-8,2	14,4	-2,2
Outputprijzen	0,8	0,6	-2,2
Inputprijzen	-0,9	1,9	-1,9

Bron: Eigen berekeningen op basis van de nationale rekeningen (INR). De jaarlijkse groeivoet is opnieuw een geometrisch gemiddelde (zie vorige tabel voor formule).

3. De evolutie van de Prodcom-productie binnen bedrijfstak 25.

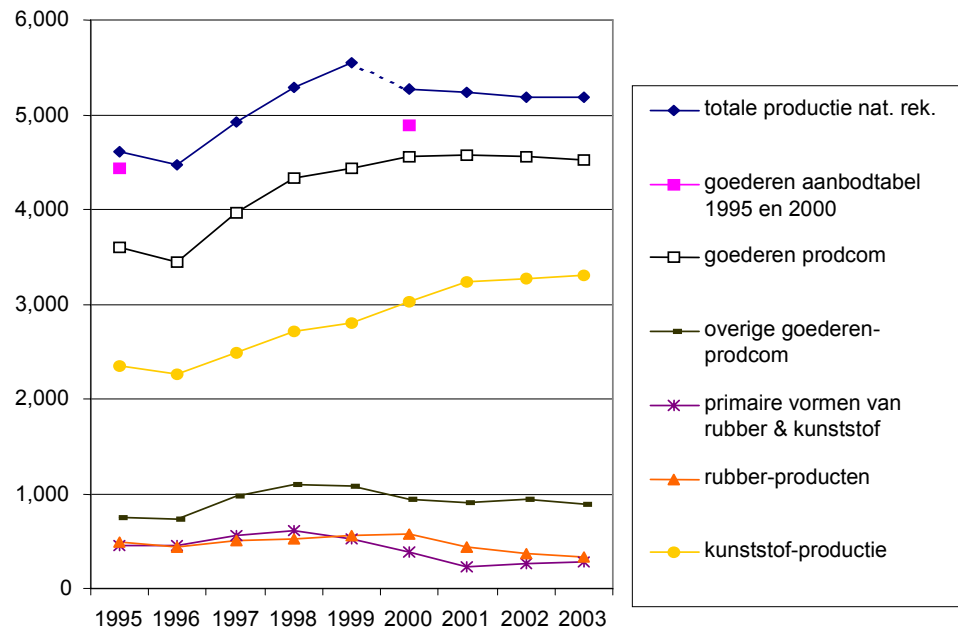
Aangezien de rubber- en kunststofnijverheid industriële bedrijfstakken zijn kan het productieniveau in die bedrijfstakken en de evolutie ervan ook via de Prodcom cijfers benaderd worden. Met Prodcom kan de toegevoegde waarde evenwel niet worden berekend.

De figuur 3 hieronder geeft de evolutie van de Prodcom-productie in het geheel van de rubber- en kunststofnijverheid (bedrijfstak 25) voor de periode 1995 tot en met 2003. Ter vergelijking wordt ook de productie van de nationale rekeningen zoals die op 30 september 2004 gepubliceerd werd door de NBB en reeds getoond in de figuren 1 en 2, hernomen, maar dan nu voor het geheel van bedrijfstak 25.

Ook de vierkante blokjes onder deze lijn in het jaar 1995 en 2000 zijn afkomstig van de nationale rekeningen. Het gaat om de totale goederenproductie volgens de aanbodtabel van 1995 en 2000.

De totale productie omvat zowel goederen als diensten en handelsmarges, zodat het normaal is dat ze uitstijgt boven de goederenproductie. Eerder bleek uit tabel 1 dat de niet-goederenproductie van bedrijfstak 25 in het jaar 2000 vooral bestaat uit handelsmarges.

Alle andere lijnen slaan op productie van goederen binnen Prodcom. Het gaat om de totale productie van Prodcom goederen, met afzonderlijke cijfers voor rubber en kunststoffen in primaire vorm, rubber, kunststoffen en overige Prodcom-goederen.

FIGUUR 3 - De evolutie van de productie in de rubber- en kunststofnijverheid

Bron: Eigen berekeningen op basis van Prodcom en Nationale Rekeningen (INR).

De totale productie van branche 25 in de nationale rekeningen en die van alle goederen in Prodcom kennen niet dezelfde evolutie. Tussen 1995 en 1999 volgt de reeks van de nationale rekeningen goed de evolutie in Prodcom, maar tussen 1999 en 2000 vertoont de productie van branche 25 een daling in de nationale rekeningen die niet terug te vinden is in de Prodcom-gegevens.

De Prodcom-cijfers voor bedrijfstak 25 zijn toegekend op basis van de bedrijfstakkenclassificatie van de nationale rekeningen. Bijgevolg kunnen wijzigingen in de bedrijfstakkenclassificatie niet de oorzaak geweest zijn van een verschillende evolutie van de productie in de nationale rekeningen en Prodcom.

De daling in de productie in de nationale rekeningen tussen 1999 en 2000 is toe te schrijven aan de correctie van de nationale rekeningen vanaf het jaar 2000¹. In de meest recente publicatie van de nationale rekeningen (die van september 2004) werden enkel de cijfers vanaf 2000 geactualiseerd en aangepast aan de nieuwe aanbodtabel (van 2000).

Om de 5 jaar wordt een aanbod- en gebruikstabel (en een input-outputtabel) opgemaakt waarin de overgang van omzet naar productie gedetailleerd (en op basis van cijfermateriaal) wordt uitgewerkt. Vooral de raming van de aankopen van handelsgoederen² is daarbij belangrijk en potentieel volatiel. Op dat moment wordt een raming gemaakt van de samenstelling van de productie naar diensten, handelsmarges en goederen.

1. De oude reeks van de nationale rekeningen voor de totalen (gepubliceerd in 2003) gaf voor 2000, 2001 en 2002 een productie van resp. 5 996, 6 141 en 6 149 miljoen euro. Net zoals in de nieuwe reeks bedraagt de waarde voor 1999 5 555 miljoen euro. Volgens de cijfers van de oude reeks is er dus tussen 1999 en 2000 een groei, net zoals in Prodcom.
2. Die gebeurt tot 2000 op basis van de Structuurenquête. Vanaf 2002 zou hiervoor voor een beperkte steekproef van ondernemingen informatie moeten beschikbaar zijn in een bijlage bij de jaarrekeningen.

Hoewel dat een vereenvoudiging is, kunnen de cijfers voor de tussenliggende jaren dus min of meer beschouwd worden als een extrapolatie op basis van de structuur van de productie in de laatst beschikbare aanbodtabel en van de wél beschikbare directe bronnen zoals Prodcop en de uitvoergegevens.

Door die aanpak vallen de gemeten structurele veranderingen in de bedrijfstak én de veranderingen in methodologie¹ samen in de overgang tussen het jaar 1999 en 2000. De plotse terugval van de productie tussen 1999 en 2000 voor bedrijfstak 25 in de nationale rekeningen is dus niet noodzakelijk een weerspiegeling van de reële situatie, zeker niet voor wat er zich in het jaar 2000 afspeelde.

Toch is het mogelijk dat tussen 1995 en 2000 de structuur van bedrijfstak 25 effectief gewijzigd is. Zo blijkt alvast uit de cijfers van de aanbodtabel dat het aandeel van de handel en diensten in de productie in 2000 groter was dan in 1995. Het is ook mogelijk dat in 1995 nog een groter gedeelte van de productie lag bij kleinere, en daardoor niet in Prodcop vertegenwoordigde ondernemingen.

Figuur 3 geeft ook een eerste beeld van de evolutie van de productie van 4 grote productgroepen. De enige productgroep die binnen bedrijfstak 25 een constante stijging van de productiewaarde kende, is die van de kunststoffen. De productie in lopende prijzen van kunststoffen en rubber in primaire vorm en overige Prodcop goederen kende een toename tot 1998, en een daling sindsdien. Bij rubber begon de teruggang in het jaar 2001.

De jaarlijkse groei in lopende prijzen van de goederenproductie binnen branche 25 bedroeg 2,9 % in de periode 1995-2003. Die van kunststoffen bedroeg 4,3 %, die van overige goederen 2,1 %, terwijl de productie van kunststoffen en rubber in primaire vorm en die van rubber er daalde met jaarlijks resp. 5,7 % en 4,9 %. Dat wijst op een toegenomen specialisatie van bedrijfstak 25B1 in zijn hoofdactiviteit.

De jaarlijkse groei van de goederenproductie in bedrijfstak 25 van 2,9 % is gelijkwaardig aan die van 2,7 % van de gehele verwerkende nijverheid² (NACE 15 tot 37) in de periode 1995-2003. Dat percentage is echter lager dan de jaarlijkse groei van 5,5 % in de chemische nijverheid.

Met jaarlijks 4,3 % was de groei in de productie van producten van kunststoffen toch behoorlijk binnen bedrijfstak 25. Wel valt uit de grafiek op te maken dat de groei sinds 2002 vertraagde. Uit die cijfers kunnen nog geen definitieve conclusies getrokken worden over de groei van de productie van kunststoffen in België omdat een belangrijk deel van de productie buiten bedrijfstak 25 gebeurt³.

Dat zal kunnen op basis van de cijfers in de volgende sectie.

De productie van producten van rubber is sinds 2000 onmiskenbaar gedaald. Aangezien er bij producten van rubber minder productie buiten bedrijfstak 25 is, geeft dat aan dat ook de totale productie van rubber gedaald is. Dat wordt meer in detail besproken in sectie B.

-
1. Een aantal correcties om van de omzet naar de productie over te gaan, zoals de raming van de aankopen van handelsgoederen en de brutering voor buitenlands maakloonwerkverkeer, zijn tussen 1995 en 2000 onderhevig geweest aan methodologische veranderingen.
 2. Volgens de cijfers van de nationale rekeningen (INR, september 2004).
 3. Bovendien is een deel van de groei na het jaar 2000 "binnen" bedrijfstak 25 toe te schrijven aan de opname in die branche van enkele ondernemingen met een snel groeiende kunststofproductie die uit een andere bedrijfstakken afkomstig zijn. Dat wordt uitgewerkt in sectie 6.

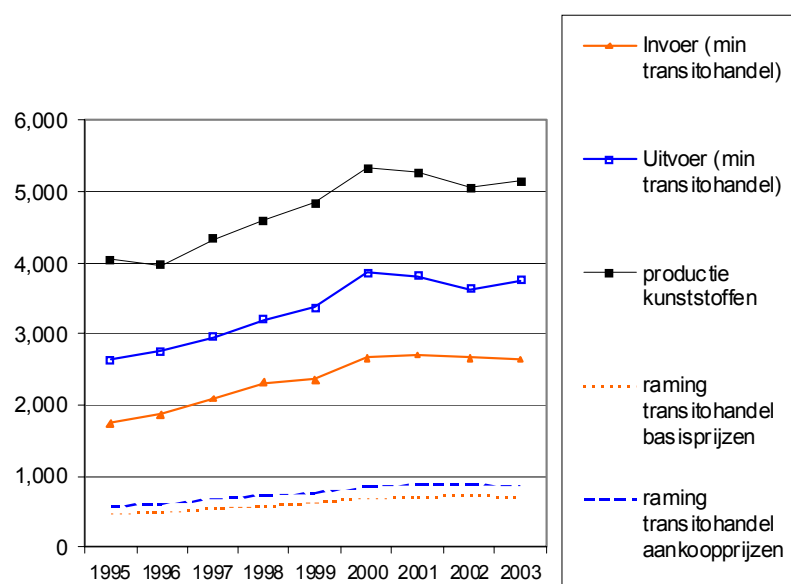
B. De groei van de productie, uitvoer en invoer per product

In deze sectie worden de productiecijfers naast cijfers over de invoer, de uitvoer en de invoer bestemd voor uitvoer geplaatst. Dat gebeurt eerst voor de globale productie van kunststoffen (cpa 252) en rubber (cpa 251). Daarna wordt dezelfde vergelijking uitgevoerd per gedetailleerd SUT-product.

Wij bespreken eerst de evolutie bij de *kunststoffen*. De bovenste lijn in figuur 4a geeft de evolutie van de productie van kunststoffen in miljoen euro weer in de periode 1995-2003. Het punt voor 2000 stemt overeen met een productie van 5 335 miljoen in dat jaar (aanbodtabel 2000, zie tabel 1 of 2). De cijfers voor de andere jaren zijn een extrapolatie op basis van Prodcom (zie deel 2.2.2).

Naast de productiecijfers worden in figuur 4a ook onafhankelijke cijfers gegeven over de evolutie van de uitvoer en de invoer. Die gegevens zijn afkomstig van de Dienst Statistiek Buitenlandse Handel van de NBB. Het gaat om de in- en uitvoercijfers van België volgens nationaal concept.

FIGUUR 4a - Evolutie van de productie en de in- en uitvoer van kunststoffen

Bron: Eigen berekeningen op basis van Prodcom en in- en uitvoergegevens per product (NBB).

De in- en uitvoercijfers in de figuur zijn gecorrigeerd voor een raming van de invoer die gedurende hetzelfde jaar ongewijzigd opnieuw wordt uitgevoerd. De belangrijkste oorzaak van dergelijke goederenstromen is transitohandel. Transitohandel onderscheidt zich van doorvoer¹ in die zin dat de ingevoerde goederen gedurende een deel van het jaar eigendom geweest zijn van een ingezetene. Deze invoer bestemd voor uitvoer is daardoor statistisch niet te onderscheiden van andere in- en uitvoerstromen².

1. Omdat het hier over cijfers volgens het nationaal concept gaat, werd de extracommunautaire doorvoer reeds geschrapt uit de in- en uitvoerstromen.
2. Alhoewel ook het Europees Stelsel van Rekeningen (1995) stelt dat transitohandel moet afgetrokken worden van in- en uitvoerstromen.

Naast transitohandel zijn er nog andere mogelijke vormen van invoer voor uitvoer¹, maar die zijn minder belangrijk, waardoor wij het verder over transitohandel hebben.

Aangezien er op ingevoerde goederen handels- en transportmarges gerealiseerd kunnen worden, is de waarde van de transitohandel groter bij uitvoer (waardering in aankooprijzen) dan bij invoer (waardering in basisrijzen). Vandaar dat de transitohandel in twee soorten prijzen wordt uitgedrukt².

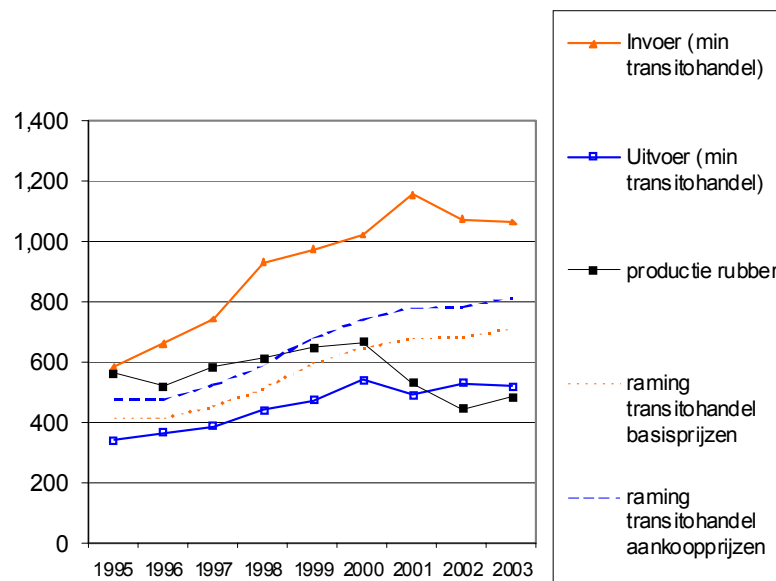
Om de uitvoer of de invoer met de productie te vergelijken, is het beter die eerst te corrigeren voor de transitohandel. Als de uitvoer gecorrigeerd is voor transitohandel moet hij normaal kleiner zijn dan de productie³, wat een extra controle oplevert voor de juistheid van de productiecijfers. Voor de invoer geldt dat die enkel een "bedreiging" kan zijn voor de binnenlandse productie als hij niet onmiddellijk (via transitohandel) opnieuw wordt uitgevoerd.

Uit figuur 4a blijkt dat de wijzigingen in de productie van kunststoffen sterk samenhangen met die in de uitvoer ervan. Het lijkt nu al duidelijk dat de uitvoer de belangrijkste bron is van de evolutie in de globale productie van kunststoffen in België. Toch is het nuttig om dit verder te onderzoeken per product. Ook de invoer van kunststoffen kent een continu stijgend patroon, maar het is minder sterk positief gecorreleerd met dat van de productie.

Opmerkelijk is dat, vanaf het jaar 2001, de uitvoer en de productie van kunststoffen in lopende prijzen een licht dalend patroon vertonen. Die daling is echter in grote mate toe te schrijven aan een outputprijzdaling, zoals getoond zal worden in sectie 4.

De globale situatie voor de producten van *rubber* wordt weergegeven in figuur 4b. In tegenstelling tot kunststoffen, zijn de grootste bedragen nu niet de productie, maar de invoer na correctie voor transitohandel. Die stijgt fel tot 2001, om nadien lichtjes terug te vallen. Ook de transitohandel zelf neemt enorme proporties aan en overstijgt vanaf 1999 zelfs de totale productie.

-
1. Zo kunnen goederen tijdelijk naar het buitenland gebracht worden voor herstellingen, of bij fouten teruggestuurd worden naar de buitenlandse verkoper. Pure doorvoer van goederen mag in principe niet opgenomen worden in de in- en uitvoerstatistieken.
 2. De raming van de transitohandel gebeurde op basis van meer gedetailleerde cijfers in het kader van de afleiding van de gebruikstabel voor de invoer van 2000 en cijfers over de in- en uitvoer per CPA-6 product voor de overige jaren.
 3. Strikt genomen kan de uitvoer afkomstig zijn uit de productie en de invoer, maar ook uit een voorraaddaling.

FIGUUR 4b - Evolutie van de productie en de in- en uitvoer van rubber

Bron: Eigen berekening op basis van Prodcom en in- en uitvoergegevens per product (NBB).

De omvang van de transitohandel na 2001 is mogelijk nog onderschat, aangezien de uitvoer van producten van rubber min transitohandel in 2002 en 2003 uitsteeg boven de productie, wat enkel kan bij grote voorraaddalingen.

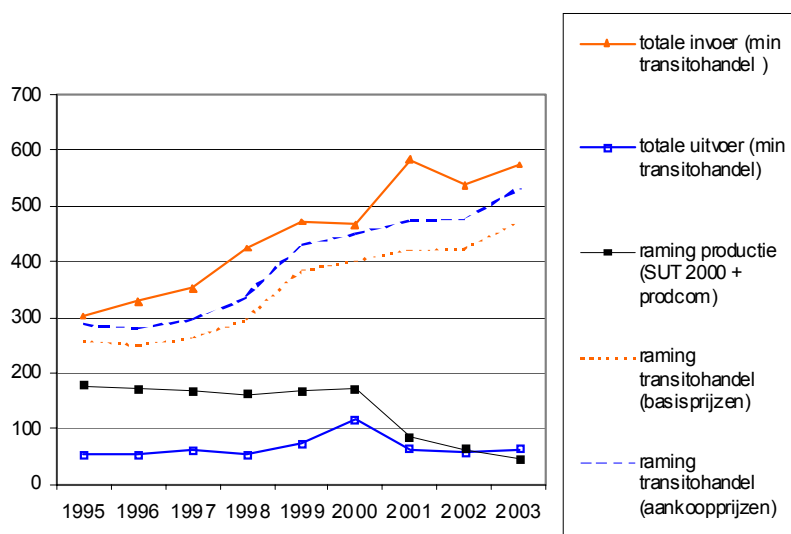
De productiecijfers zijn opnieuw een extrapolatie op basis van Prodcom, met als basis de productie van 666 miljoen euro in het jaar 2000 (aanbodtabel). Vanaf 2001 kende de productie van producten van rubber een scherpe daling, met een gedeeltelijk herstel in het jaar 2003.

Wij besluiten dat de productie (en uitvoer) van rubber in de periode 2000-2002 een belangrijke klap heeft gekregen, maar dat de situatie in 2003 licht verbeterd is. De hoge vlucht die de transitohandel in rubber neemt wijst erop dat België wel een sterke positie inneemt voor de handel in producten van rubber.

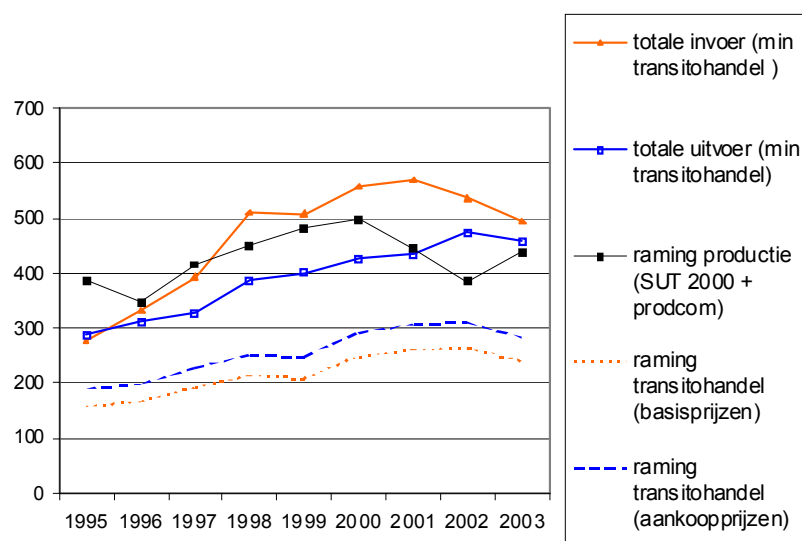
De figuren 5a tot 5f geven dezelfde variabelen, maar met een groter productdetail. In figuur 5a en 5b worden eerst de resultaten gegeven voor banden van rubber (SUT-product 25A01) en overige producten van rubber (25A02).

De productie van zowel banden van rubber als overige producten van rubber werd in de periode na 2000 zwaar getroffen door de sluiting van de fabriek in Herstal van het bedrijf Continental Benelux¹. Die leidde tot een productieverlies van bijna 180 miljoen euro aan producten van rubber tussen het jaar 2000 en 2003, waarvan 100 miljoen aan banden.

1. Volgens het jaarverslag van Continental Benelux was die sluiting volledig in februari 2003. Ze werd echter reeds aangekondigd in september 2002. De aan Prodcom gerapporteerde productie daalde reeds gevoelig vanaf het jaar 2001.

FIGUUR 5a - Evolutie in- en uitvoer en productie van luchtbanden van rubber (25A01)

Bron: Eigen berekening op basis van Prodcop en in- en uitvoergegevens per product (NBB).

FIGUUR 5b - Evolutie in- en uitvoer en productie van overige producten van rubber (25A02)

Bron: Eigen berekening op basis van Prodcop en in- en uitvoergegevens per product (NBB).

Naast Continental Benelux waren er echter nog enkele stopzettingen en ondernemingen met een negatieve groei. Zoals blijkt uit figuur 5a en 5b, bleef de productie van banden van rubber dalen in 2003, terwijl de productie van overige producten van rubber opveerde.

De invoer van banden van rubber buiten transitohandel vertoont een stijgend patroon, terwijl die van overige producten van rubber na 2001 terugvalt. Vanuit het standpunt van de sector is het geruststellend dat de uitvoer van overige producten van rubber globaal een stijgend verloop kende.

Wat betreft banden van rubber is België in de periode 1995-2003 altijd een netto-invoerder geweest (de uitvoer ligt duidelijk lager dan de invoer), wat erop wijst dat België in die productie geen comparatief voordeel heeft. De internationale concurrentie heeft die relatieve zwakte verder uitgediept, zodat het handelstekort voor dit product groter is in 2003 dan in 1995.

Wat betreft overige producten van rubber was er aanvankelijk geen handelstekort (als men de invoer en de uitvoer na transitohandel vergelijkt), dan een tekort dat groter werd tot 2001, gevolgd door een verbetering van het handelssaldo in de laatste twee jaren¹.

In de figuren 5c tot en met 5f wordt de evolutie van productie, invoer en uitvoer van vier productengroepen van kunststof getoond. Voor de vier producten van kunststof is de productie gestegen tussen 1995 en 2003. Vanaf het jaar 2000 is echter bij drie producten een stagnatie van de productiewaarde opgetreden, terwijl de productie van bouwmaterialen is gedaald.

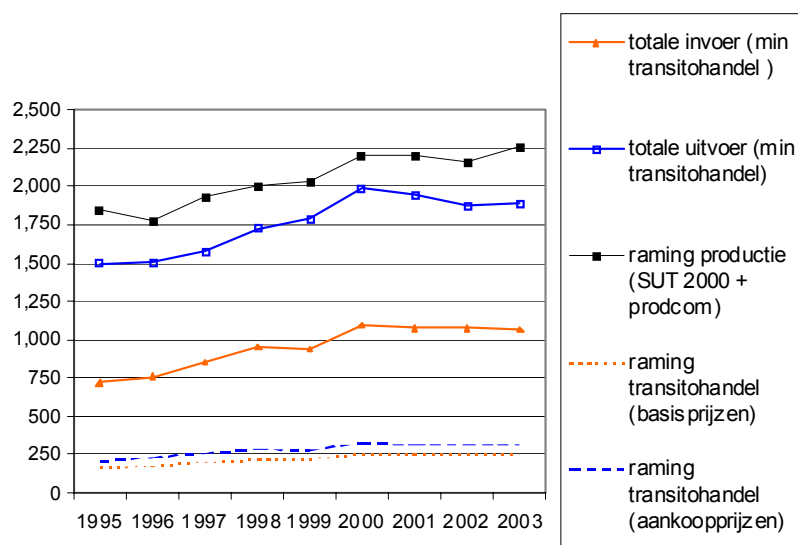
Behalve bij bouwmaterialen uit kunststof volgt de productie erg goed de evolutie van de uitvoer. Dat wijst op een exportgeleide groei. Bij bouwmaterialen uit kunststof gebeurt vanaf 2000 het tegenovergestelde. De productie valt terug, terwijl de export sterk blijft stijgen. Dat betekent dat de productie van bouwmaterialen relatief gevoelig was aan de evolutie van de binnenlandse vraag. Die gevoeligheid zal in de toekomst kleiner worden, aangezien de uitvoer er in 2003 al meer dan de helft van de productiewaarde bereikt heeft.

België kende gedurende heel de periode 1995-2003 meer uitvoer dan invoer van platen, vellen en profielen van kunststof en overige producten van kunststof. Tijdens de periode 1995-2003 werd ook een exportoverschot aan bouwmaterialen van kunststof opgebouwd. Voor verpakkingsmateriaal van kunststof heeft België een handelstekort. Dat tekort is in 2003 groter dan in 1995.

Die patronen zijn zeker niet in conflict met de hypothese van toenemende specialisatie (per land) bij internationale handel. Bemerkt dat, met uitzondering van bouwmaterialen, ook de invoer sterk positief gecorreleerd is met de productie. Dat kan erop wijzen dat die voor een groot deel bestaat uit halffabrikaten en grondstoffen bestemd voor intermediair verbruik. Dat zou op zijn beurt betekenen dat de productie van kunststoffen in België ingeschakeld is in een internationaal (of Europees) productienetwerk.

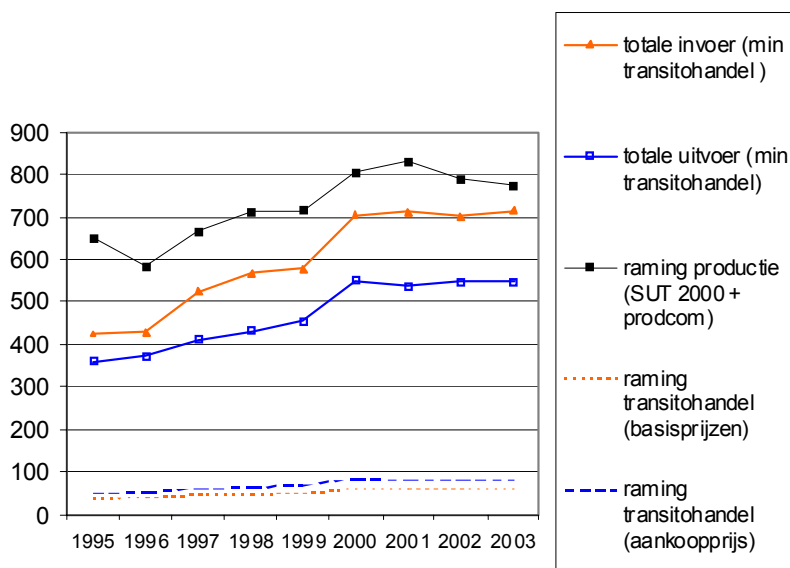
1. Aangezien bij de uitvoer de transitohandel in aankooprijzen gewaardeerd wordt, terwijl die bij de invoer in basisrijzen gewaardeerd wordt, was er in 2003 geen handelstekort meer.

FIGUUR 5c - De evolutie van de productie, in- en uitvoer van platen, vellen, buizen en profielen van kunststof (product 25B01)

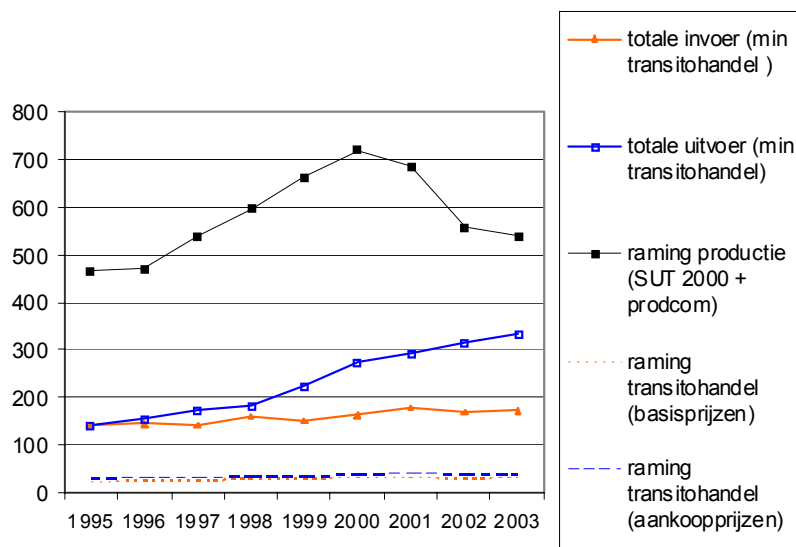
Bron: Eigen berekening op basis van Prodc om en in- en uitvoergegevens per product (NBB).

FIGUUR 5d - De evolutie van de productie, in- en uitvoer van verpakkingsmateriaal van kunststof (product 25B02)

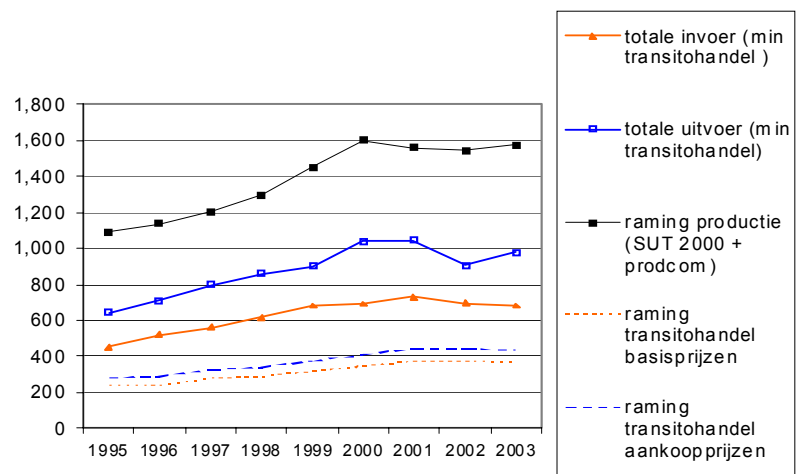
Bron: Eigen berekening op basis van Prodc om en in- en uitvoergegevens per product (NBB).

FIGUUR 5e - De evolutie van de productie, in- en uitvoer van bouwmaterialen van kunststof (product 25B03)

Bron: Eigen berekening op basis van Prodcop en in- en uitvoergegevens per product (NBB).

FIGUUR 5f - De evolutie van de productie, in- en uitvoer van overige producten van kunststof (product 25B04)

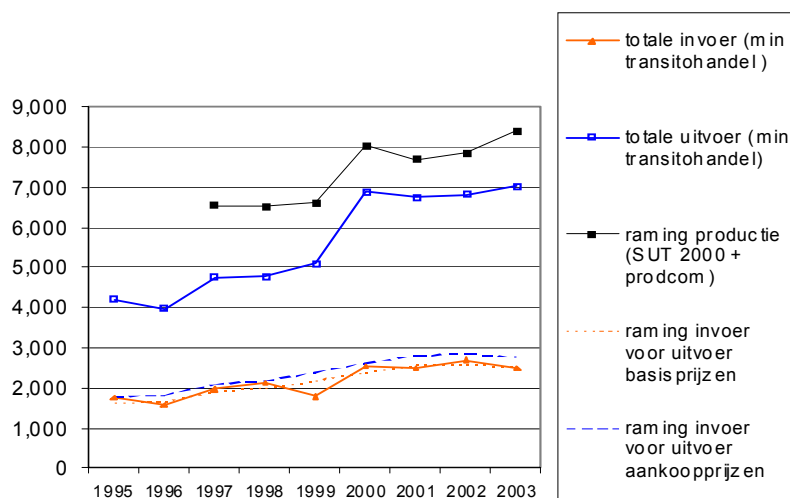

Bron: Eigen berekening op basis van Prodcop en in- en uitvoergegevens per product (NBB).

De transitohandel maakt een kleiner deel uit van de in- en uitvoer bij kunststoffen dan bij rubber. Aangezien de globale bedragen groter zijn, is er echter ook hier een transitohandel van meer dan 800 miljoen.

Ten slotte wordt ook de evolutie van productie, invoer en uitvoer bij de productie van kunststoffen en rubber in primaire vormen gegeven.

FIGUUR 5g - De evolutie van productie, invoer en uitvoer bij rubbers en kunststoffen in primaire vorm (product 24A04)

Bron: Eigen berekening op basis van Prodcom en in- en uitvoergegevens per product (NBB).

De productie van rubber en kunststoffen in primaire vorm vertegenwoordigde in 2000, volgens de aanbodtabel, een waarde van 8 028 miljoen euro. Dat is één miljard meer dan de productie van producten van rubber en kunststof samen (zie tabel 2). Van de Prodcom productie van 7 398 miljoen slaat 6 890 miljoen op de kunststoffen in primaire vorm en 508 miljoen op rubber in primaire vorm.

Figuur 5g toont dat, net zoals bij product 25B01, het overgrote deel van die productie wordt uitgevoerd. Als gevolg van deze grote uitvoeraandeel is de evolutie van de productie sterk uitvoergebonden. Het aandeel van de uitvoer zonder transitohandel in de totale productie vertoont nog een stijgende trend.

De waarde van de productie en de uitvoer kende een stijging tot in 2000, met een lichte terugval in de periode 2000-2001. De productie van primaire vormen van kunststof kende in de periode 1997-2003 een jaarlijkse groei van 4,3 %. Bij rubber in primaire vormen was die 3,5 %.

Zowel de transitohandel als de invoer zonder transitohandel kende in de periode 1995-2003 een stijgend verloop. De stijging van de invoer was echter minder groot dan die van de uitvoer, waardoor het al bij aanvang erg grote positieve handelsaldo in dit product verder toenam.

Wij herinneren eraan dat de productie van kunststoffen in primaire vorm geen hoofdproduct vormt van de branche 25, maar wél van de basischemie (24A1, NACE 24.1). De productie van rubber en kunststoffen in primaire vorm kende binnen bedrijfstak 25 zelfs een dalend verloop (zie figuur 3). Dat kan wijzen op een toenemende specialisatie in de hoofdactiviteit binnen bedrijfstak 25, waarbij grondstoffen en halffabrikaten meer extern worden geleverd.

De nabijheid van een groeiende productie van kunststoffen (en rubber) in primaire vorm blijft natuurlijk een voordeel voor de productie van producten van rubber en kunststof in België.

C. De evolutie van output- en inputprijzen

1. De productie in constante prijzen en de outputprijzen

Tot nu toe werden vooral cijfers in lopende prijzen besproken. De evolutie van de productie en de toegevoegde waarde in lopende prijzen is belangrijk, want het is daarmee - en niet met volumes of bedragen in constante prijzen - dat de werknemers en andere productiefactoren moeten worden vergoed.

Toch is het uiteraard interessant om te weten of een stijging van de productiewaarde het gevolg is van een stijging van het productievolume, dan wel van prijsstijgingen. De reële groei werd per SUT-product benaderd door een productie in constante prijzen te berekenen. De productie in constante prijzen van 2000 is berekend op basis van de volumegegevens in Prodcom per cpa-product op 6 cijfers.

In tabel 8 worden, per SUT-product, de jaarlijkse groeivoeten gegeven van de productie in lopende prijzen en in constante prijzen van 2000, evenals de groei van de daarvan afgeleide prijsindex.

TABEL 8 - Jaarlijkse groei in lopende en constante prijzen van de productie van kunststoffen en rubber in België

	Groei productie in lopende prijzen		Groei productie in constante prijzen 2000		Groei outputprijsindex	
	'97-00	'00-03	'97-00	'00-03	'97-00	'00-03
Kunststoffen & synthetische rubber in primaire vorm	7,0	1,5	3,4	5,0	3,5	-3,3
Luchtbanden van rubber	0,8	-36,6	-0,2	-35,6	2,8	-1,6
Overige producten van rubber	5,9	-3,8	0,8	-2,5	5,0	-1,4
Platen, vellen buizen en profielen van kunststof	4,6	0,8	2,9	3,7	1,6	-2,8
Verpakkingsmateriaal van kunststof	6,6	-1,2	5,6	-1,2	0,9	0,1
Kunststofelementen voor de bouw	10,2	-9,1	8,1	-9,7	2,0	0,6
Overige producten van kunststof	9,9	-0,6	6,5	-1,7	3,2	1,1
Totaal kunststoffen onder bedrijfstak 25	6,9	-1,0	4,9	0,0	1,9	-1,0
Totaal	6,9	0,1	3,8	2,7	3,0	-2,5

Bron: Eigen berekeningen op basis van Prodcom gegevens per product (NBB).

Uit de voorgaande reeks figuren bleek dat het jaar 2000 een belangrijk keerpunt was voor de productie en uitvoer in lopende prijzen. Vaak bereikte de productie er een toppunt dat nadien niet of nauwelijks overtroffen werd.

Daarom wordt in tabel 8 een onderscheid gemaakt tussen de periode 1997-2000 en de periode 2000-2003. Beide periodes zijn even lang, maar kenden, mogelijk als gevolg van een verschillende conjuncturele situatie, een duidelijk verschillende prijzevolutie. In de periode 1997-2000 stegen de prijzen van alle in de tabel vermelde producten jaarlijks met 1 tot 5 %. In de periode 2000-2003 was er echter een jaarlijkse prijsdaling van meer dan 1 % bij vier producten en kende geen enkel product nog een prijsgroei van meer dan 1,1 %.

Voor alle producten van kunststof en rubber samen werd een jaarlijkse prijzen-groei van 3 % in de periode 1997-2000 omgezet in een jaarlijkse prijsdaling van 2,5 % in de periode 2000-2003. Tabel 8 geeft enkel een prijsevolutie van de in België geproduceerde goederen weer. Het is dus mogelijk dat de wereldmarktprijzen en de in- en uitvoerprijzen voor sommige producten een nog sterkere evolutie kenden.

De verschillende outputprijsevolutie heeft een duidelijke weerslag gehad op de evolutie van de productie in lopende prijzen. Waar in de periode 1997-2000 nog een jaarlijkse groei van 6,9 % opgetekend werd, was die verschrompeld tot 0,1 % in de periode 2000-2003. Ook de groeivoet van de productie in constante prijzen ligt, met 2,7 %, lager in de periode 2000-2003 dan in de periode daarvoor (3,8 %), maar hier zijn er belangrijke verschillen tussen productgroepen.

De groeivoet van -35,6 % in de productie van banden van rubber weerspiegelt de stopzettingen en negatieve groei in een aantal ondernemingen van die sector. Ook in de vervaardiging van overige producten van rubber (-2,5 %), kunststofelementen voor de bouw (-9,7 %), verpakkingsmateriaal van kunststof (-1,2 %) en overige producten van kunststof (-1,3 %) is er in de tweede periode een negatieve groei van de productie in constante prijzen.

Daarentegen is er in de tweede periode een grotere reële jaarlijkse productiegroei in de vervaardiging van kunststoffen en rubber in primaire vorm (5 %) en de vervaardiging van platen, vellen, buizen en profielen van kunststof (3,7 %). Voor die twee belangrijke productgroepen, waarbij België over een groot exportoverschot beschikt (zie figuur 5g en 5c), werden de prijsdalingen dus beantwoord met nog grotere stijgingen van de verkochte hoeveelheden.

Dat is opmerkelijk, want het is precies bij die twee producten dat de output prijsdalingen het felst waren in de periode 2000-2003. De geobserveerde prijsdalingen weerspiegelen mogelijk een bewuste strategie, waarbij men (o. m.) via prijsdalingen de verkoop doet stijgen. De lagere opbrengsten kunnen dan eventueel gecompenseerd worden door de verwezenlijking van schaalvoordelen dankzij de hogere productievolumes.

Het is echter ook mogelijk dat de outputprijswijzigingen veroorzaakt zijn door inputprijswijzigingen. Dat wordt onderzocht in punt 2, waar de inputstructuur van de rubber- en kunststofproductie centraal staat.

2. De inputstructuur en de evolutie van de inputprijzen

In de onderstaande tabel wordt de inputstructuur van de productie van basischemische producten, rubber en kunststoffen in het jaar 2000 gegeven.

Tabel 9 geeft drie kolommen van technische coëfficiënten uit de input-outputtabel van het jaar 2000. Een technische coëfficiënt geeft het bedrag weer van een input die verbruikt werd in de productie van een product (hier rubber of kunststoffen) gedeeld door de totale productie ervan. Naast goederen en diensten die intermediair verbruikt worden, geeft de input-outputtabel ook het aandeel van de loonkosten, de afschrijvingen, bedrijf- en productbelastingen (zonder btw) en het netto exploitatieresultaat in de totale productie weer.

Onderaan de tabel wordt de totale productiewaarde van basischemische producten, rubber en kunststoffen waarop die inputstructuur slaat, herhaald. De productie van de producten van kunststof en rubber stemt overeen met die vermeld in tabel 1. Die van basischemische producten omvat naast de productie van rubbers en kunststoffen in primaire vorm van 8 023 miljoen euro (zie tabel 1), ook de productie van andere basischemische producten¹.

TABEL 9 - De inputstructuur in de basischemie en de rubber- en kunststofproductie

Cpa Code(s)	Omschrijving	Basischemie	Rubber	Kunststoffen
Intermediair gebruik van goederen en diensten				
01	Landbouwgewassen	0,0	1,2	0,0
17-19	Textiel, kleding en schoeisel	0,1	0,6	3,9
23.2	Geraffineerde aardolieproducten	8,2	0,1	0,0
24.16-24.17	Kunststoffen & rubber in primaire vorm	8,6	18,8	23,2
Rest 24.1	Overige chemische basisproducten	34,8	2,9	4,1
Rest 24	Overige chemische producten	0,0	4,9	2,0
25.1	Producten van rubber	0,0	4,7	0,4
25.21	Platen, vellen, buizen en profielen van kunststof	0,0	0,0	9,9
25.22	Verpakkingsmateriaal van kunststof	0,1	0,2	0,4
27-28	Producten van de metallurgie & metaalbewerking	0,4	11,4	1,8
	Overige goederen & bouw als interm. gebruik	4,2	1,9	3,1
40.1	Elektriciteit en distributie van elektriciteit	3,5	1,3	1,9
40.2	Gas en distributie van gasvormige brandstoffen	2,1	0,3	0,2
60-62 (p)	Goederenvervoer weg, spoor, zee, lucht	1,7	2,1	3,5
63 (p)	Vrachtbehandeling, opslag en overige ondersteunende activiteiten vervoer	0,4	0,9	0,1
60-63 (p)	Personenvervoer, reisbureaus en hotels	0,1	0,4	0,3
73	Speur en ontwikkelingswerk ^a	0,0	2,1	0,2
51	Handelsmarges en handelsbemiddeling ^b	7,8	10,2	8,8
	Overige diensten			
Alle productiefactoren				
	Totaal intermediair gebruik	76,6	68,1	69,6
	Loonkosten	10,5	19,2	19,4
	Bedrijfsbelastingen min subsidies	0,6	0,2	0,1
	Productbelastingen min subsidies	0,2	0,3	0,2
	Netto exploitatieresultaat	8,3	5,7	3,5
	Afschrijvingen	3,7	6,4	7,2
Totale productie (p1) in basisprijzen		18 171	666	5 333

a. Het gaat hier om de aangekochte diensten van speur- en ontwikkelingswerk, niet om de zelf uitgevoerde O&O, die langs productiezijde gemeten wordt.

b. In de input-outputtabel worden de inputs uitgedrukt in basisprijzen. Dat is de prijs bij invoer of bij productie. De erop gerealiseerde handels- en transportmarges worden afzonderlijk genoteerd als diensten van de handels- of de transportsector. De transportmarges zijn hier opgeteld bij de posten over het goederenvervoer.

1. Bemerkt dat in een input-outputtabel, waarop tabel 9 gebaseerd is, enkel de inputs weergegeven worden die gebruikt worden in de productie van één specifiek product, ongeacht de bedrijfstak waarin de productie gebeurt. Een gebruikstabel geeft de inputs weer die gebruikt worden door een heterogene bedrijfstak.

Uit tabel 9 blijkt dat rubber en kunststoffen in primaire vorm een belangrijke input zijn in de productie van producten van rubber (18,8 %) en van kunststoffen (23,2 %).

Ook in de productie van basischemische producten is het een input (8,6 %), maar dan mogelijk als halffabrikaat. De belangrijkste grondstoffen zijn daar de geraffineerde aardolieproducten (8,2 %) en overige chemische basisproducten (34,8 %).

De overige chemische basisproducten zijn ook een input in de rubber- en kunststofnijverheid (resp. 2,9 % en 4,1 %). Naast die grondstoffen vermeldt de tabel ook andere grondstoffen en halffabrikaten, zoals landbouwgewassen (1,2 %) en producten van metaal (11,4 %) in de rubbernijverheid, textiel, kleding en schoeisel in de kunststofnijverheid (3,9 %) en overige chemische producten in zowel de rubber- (4,9 %) als de kunststofnijverheid (2 %).

Platen, buizen, vellen en profielen van kunststof worden bij de kunststofproductie verder als grondstof gebruikt (9,9 %). Hetzelfde geldt voor rubber bij de productie van producten van rubber (4,7 %).

De tabel vermeldt ook het gewicht van elektriciteit en aardgas in de productie, evenals dat van transportdiensten over de weg, per spoor en op zee. De basischemie, waartoe de productie van rubber en kunststof in primaire vormen behoort, is met resp. 3,5 % en 2,1 % gebruik aan elektriciteit en gas een intensieve energiegebruiker¹.

In het totaal bedraagt het intermediaire gebruik van goederen en diensten 68,1 % van de totale productiewaarde bij rubber en 69,6 % van de totale productiewaarde bij kunststoffen. De loonkosten bedroegen in 2000 19,2 % van de totale productiewaarde bij rubber en 19,4 % van de productiewaarde bij kunststoffen. Verder geeft de tabel ook aan hoe groot de afschrijvingen en het netto exploitatieresultaat zijn in verhouding tot de output.

Met de inputstructuur in de productie van kunststoffen en rubber in het achterhoofd, kan nu eerst verder gekeken worden naar de invloed van sommige inputprijzen.

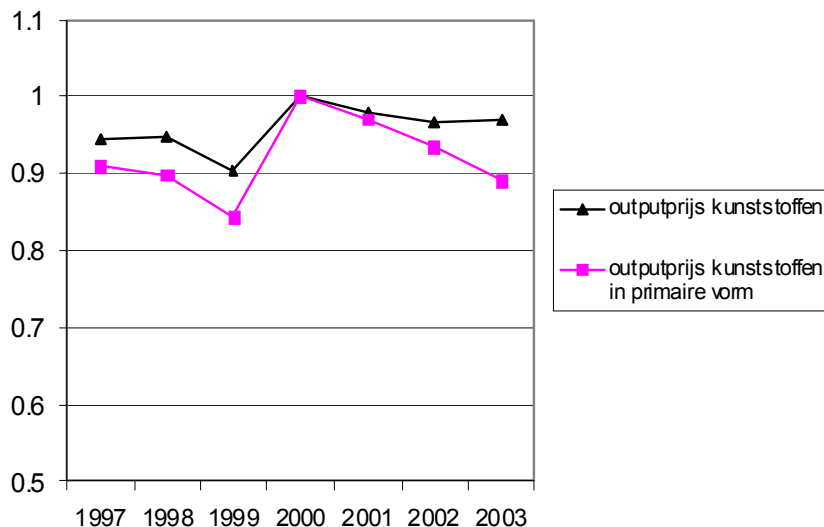
In de onderstaande figuur 6a wordt de outputprijsevolutie van kunststoffen en die van kunststoffen in primaire vorm weergegeven aan de hand van prijsindices. In figuur 6b gebeurt hetzelfde voor rubber en synthetische rubber in primaire vorm. De prijsindices, berekend op basis van Prodcom, lagen aan de basis voor de berekening van de groeivoeten in tabel 8.

Uit het verloop van de prijsindices in figuur 6a blijkt dat de outputprijs van kunststoffen beïnvloed wordt door die van kunststoffen in primaire vorm. Met uitzondering van 2003 volgt de eerste in verzwakte mate het verloop van de tweede. Aangezien kunststoffen in primaire vorm slechts één input zijn, is de doorzetting niet volledig (anders zouden de curven samenvallen). De correlatiecoëfficiënt tussen beide prijsindices bedraagt 0,904.

1. Binnen de verwerkende nijverheid is er enkel een groter elektriciteitsgebruik bij de vervaardiging van textielvezels (17A1), de vervaardiging van kunstmatige en synthetische vezels (24G1) en de vervaardiging van minerale producten (bedrijfstakken onder 26).

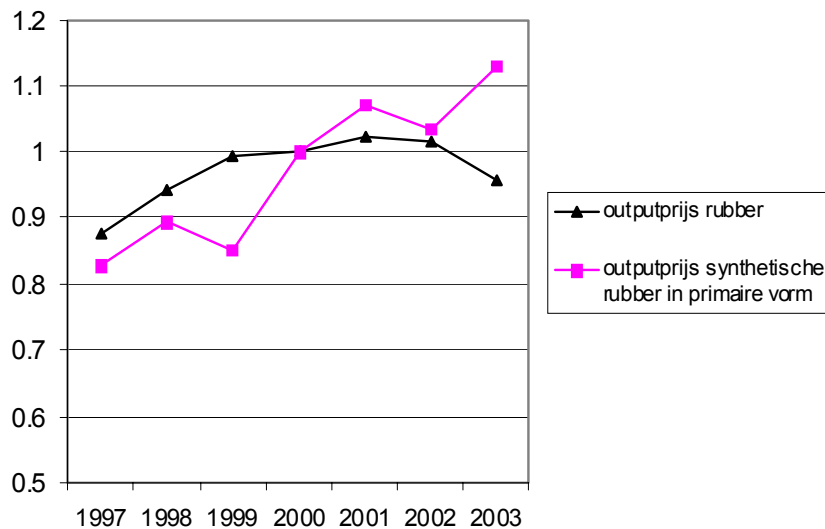
De relatie tussen de prijs van synthetische rubber in primaire vorm en die van producten van rubber is minder eenduidig. Uit figuur 6b blijkt geen duidelijk verband. De correlatiecoëfficiënt is met 0,541 nog positief, maar duidelijk lager. De verstoring in de productiestructuur vanaf 2001 kan daarbij een rol gespeeld hebben.

FIGUUR 6a - De prijsevolutie van kunststoffen en kunststoffen in primaire vorm

Bron: Eigen berekeningen op basis van Prodcom-gegevens in lopende prijzen en volumes.

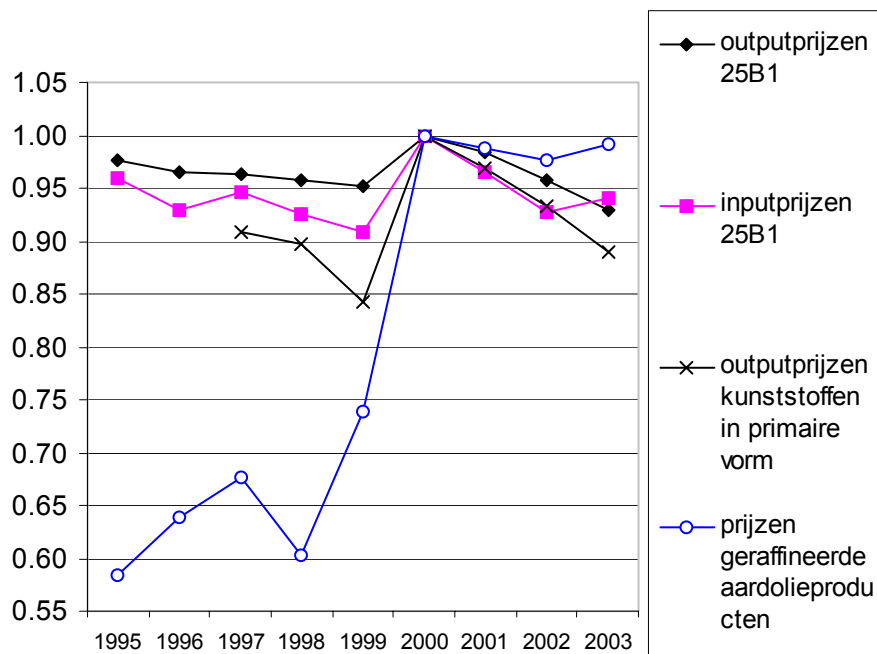
FIGUUR 6b - De prijsevolutie van rubbers en rubbers in primaire vorm

Bron: Eigen berekeningen op basis van Prodcom-gegevens in lopende prijzen en volumes.

Ook uit de nationale rekeningen kan informatie worden gehaald over de evolutie van input- en outputprijzen. Figuur 7 hieronder toont de evolutie van de input- en de outputprijzindices van de bedrijfstak 25B1 en een outputprijzindex van bedrijfstak 23A1 (raffinage van aardolieproducten) in de periode 1995-2003¹.

FIGUUR 7 - Input- en outputprijzen voor de vervaardiging van kunststoffen

Bron: Berekend op basis van gegevens van de Nationale Rekeningen (INR, september 2004).

De inputprijzen voor de kunststofnijverheid in figuur 7 zijn ruimer dan alleen primaire vormen van kunststof, maar toch stemt het verloop vrij goed overeen met dat in figuur 6a (behalve in 2003).

Figuur 7 illustreert een zekere hiërarchie van prijsbeïnvloeding. De outputprijzen in de kunststofbranche worden beïnvloed door de inputprijzen van de kunststofbranche. Die hangen af van de prijzen van kunststoffen in primaire vorm.

De band tussen de prijzen van kunststofproducten en die van aardolieproducten is, zeker over de hele periode genomen, veel minder sterk. Terwijl de prijzen van kunststoffen eerder een dalende tendens vertonen is die van aardolieproducten duidelijk gestegen tussen 1995 en 2003. Enkel in 2000 lieten de marktomstandigheden (vraag en aanbod) toe dat een (grote) stijging van de prijs van aardolie omgezet werd in een prijsstijging van de kunststoffen in primaire vormen en vervolgens ook in de verwerkte producten van kunststoffen.

1. De outputprijzindices zijn berekend door de productie in lopende prijzen te delen door die in constante prijzen van 2000. De inputprijzindex voor de kunststofnijverheid is berekend als het quotiënt van het intermediair gebruik in lopende prijzen over dat in constante prijzen.

De componenten van de toegevoegde waarde en de investeringen

In dit gedeelte wordt de toegevoegde waarde en haar evolutie ontleed door een uitsplitsing ervan in componenten vanuit de inkomensbenadering in de nationale rekeningen. Die componenten zijn de loonkosten, afschrijvingen en het netto-exploitatietooverschot. Op basis daarvan kan de netto-rendabiliteit worden gemeten, wat gebeurt in sectie A.

In sectie B wordt dieper ingegaan op de loonkosten. Daarbij wordt zowel de evolutie en structuur van de tewerkstelling als die van de uurlonen beschouwd.

In sectie C worden cijfers gegeven over de bruto-investeringen en de evolutie van de netto kapitaalvoorraad in de rubber- en kunststofnijverheid. Ook wordt de evolutie van de kapitaalsintensiteit in deze bedrijfstak vergeleken met die in de Chemische nijverheid.

A. De rendabiliteit van de rubber- en kunststofnijverheid

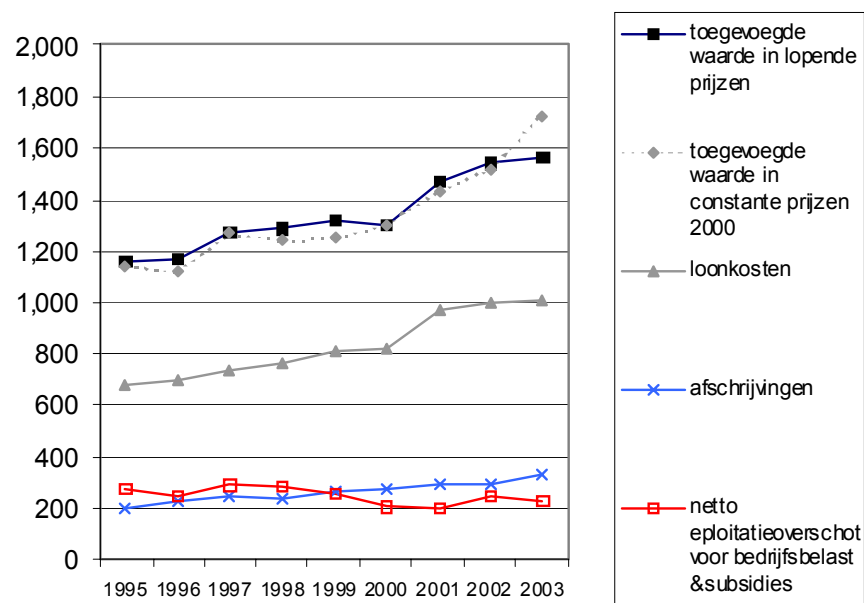
De toegevoegde waarde is al nauwer verbonden met de rendabiliteit van een bedrijfstak dan de productie. In figuur 8a wordt de toegevoegde waarde opgedeeld in haar belangrijkste componenten vanuit de inkomensbenadering: de loonkosten, de afschrijvingen en het netto exploitatieoverschot (inclusief gemengd inkomen).

Het netto exploitatieoverschot omvat ook het saldo van de bedrijfsbelastingen min subsidies. Zoals in tabel 8 kan worden geverifieerd, was dat, alvast in het jaar 2000, niet zo hoog in de kunststofnijverheid.

Uit figuur 8a blijkt dat de loonkosten in de kunststofnijverheid het verloop van de toegevoegde waarde volgden, terwijl de afschrijvingen gestaag gestegen zijn over de beschouwde periode. De loonkosten stegen in de periode 2000-2003 met jaarlijks 7,1 %, wat iets meer is dan de stijging van de toegevoegde waarde in lopende prijzen in diezelfde periode (6,4 %, zie tabel 6).

Het netto-exploitatieoverschot neemt in de periode na 2000 een kleiner aandeel in van de toegevoegde waarde dan in de periode 1995-1998.

FIGUUR 8a - De componenten van de toegevoegde waarde in de kunststofnijverheid (25B1) (miljoen euro)

Bron: Nationale rekeningen (NBB).

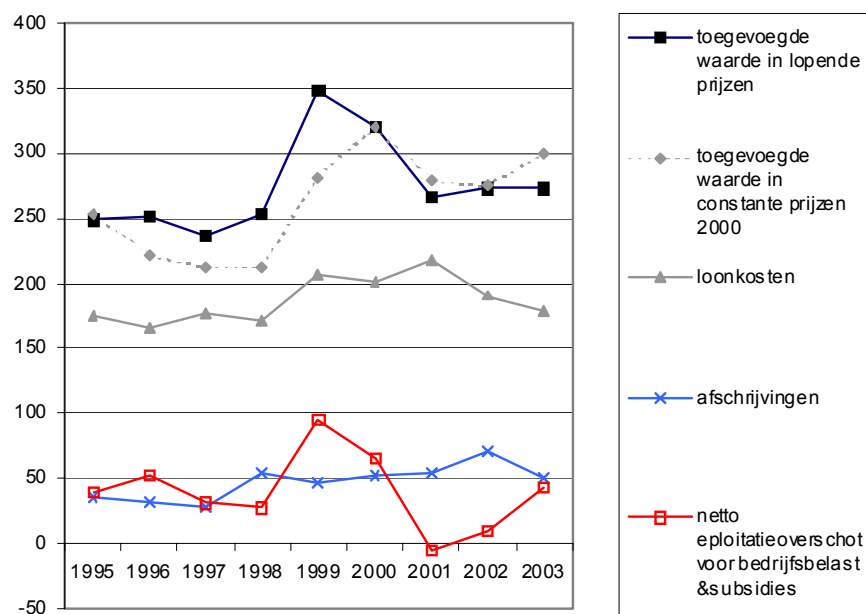
Het netto-exploitatieresultaat omvat zowel de vergoeding van zelfstandige zaakvoerders als de vergoeding van kapitaal (geleend of uit eigen vermogen). De daling van het aandeel ervan in de toegevoegde waarde kan wijzen op een verminderde vergoeding voor het kapitaal, maar eveneens op een kleiner aantal zelfstandigen dat in die bedrijfstak actief is.

Figuur 8b toont de evolutie van de primaire inputs in de rubbernijverheid. In die bedrijfstak vertoont de toegevoegde waarde sterke schommelingen, die in de eer-

ste plaats worden opgevangen door het netto-exploitatieoverschot. In het jaar 2001 is het netto-exploitatieoverschot van de gehele bedrijfstak zelfs negatief.

In 2002 en 2003 kon opnieuw een positief overschot worden verkregen dankzij een daling van de loonkosten. Dat heeft ongetwijfeld te maken met het ontslag van personeel bij onder andere de sluiting van de bandenfabriek in Herstal.

FIGUUR 8b - De componenten van de toegevoegde waarde in de rubbernijverheid (25A1) (miljoen euro)

Bron: Nationale rekeningen (NBB).

In de volgende sectie wordt dieper ingegaan op de evolutie van de tewerkstelling in de rubber- en kunststofnijverheid. Sectie C geeft meer informatie over de inbreng en het verbruik van kapitaal.

B. De evolutie en structuur van de tewerkstelling en de loonkosten

Bovenaan tabel 10 wordt de evolutie van het aantal loontrekkenden en zelfstandigen volgens de nationale rekeningen in de rubber- en kunststofnijverheid (bedrijfstak 25) gegeven. Voor de basischemie (24A1), de rubbernijverheid (25A1) en de kunststofnijverheid (25B1) worden afzonderlijke cijfers over het aantal loontrekkenden voor de periode 1995-2003 gegeven. Begin 2005 zijn ook nog geen cijfers beschikbaar voor het jaar 2004.

Er wordt ook een raming gegeven van de tewerkstelling als gevolg van de productie van rubber en kunststoffen (niet in primaire vorm) als homogeen product. Die raming is gebaseerd op de gegevens van de input-outputtabel, en bijgevolg alleen beschikbaar voor de jaren 1995 en 2000.

In het geheel van de rubber- en kunststofnijverheid is het aantal loontrekkenden gestegen van 23 407 in 1995 naar 26 801 in het jaar 2001, om terug te vallen tot 25 224 eenheden in het jaar 2003. In de rubbernijverheid werd het maximum al bereikt in het jaar 1999, in de basischemie in het jaar 2000. Ten opzichte van het jaar 1995 is de tewerkstelling in 2003 enkel gestegen in de kunststofnijverheid.

TABEL 10 - De evolutie van de tewerkstelling in de basischemie en de rubber- & kunststofnijverheid

	'95	'96	'97	'98	'99	'00	'01	'02	'03
Aantal loontrekkenden en zelfstandigen in rubber & kunststof (25)									
Loontrekkenden	23 407	23 396	23 645	24 101	24 919	25 039	26 801	25 867	25224
Zelfstandigen	162	165	159	156	186	271	231	142	140
Aantal loontrekkenden									
24A1	29 808	29 769	28 760	28 194	28 219	28 507	28 426	27 329	26 711
25A1	4 569	4 459	4 321	4 386	5 017	4 978	4 623	3 989	3 629
25B1	18 838	18 937	19 323	19 715	19 902	20 060	22 178	21 878	21 595
Aantal loontrekkenden in gehomogeniseerde activiteit (op basis van IO-tabel)									
Rubber	3 881					3 370			
Kunststoffen	22 726					24 480			

Bron: Cijfers nationale rekeningen (INR) en berekeningen op basis van IO-tabellen.

Vooraf in de rubbernijverheid is de terugval van het aantal loontrekkenden opmerkelijk geweest. In de periode 2000-2003 viel de tewerkstelling jaarlijks terug met 2,1 % in de basischemie en 10 % in de rubbernijverheid. In de kunststofnijverheid steeg de tewerkstelling jaarlijks met 2,5 % in dezelfde periode. Sinds 2001 is er echter ook daar een daling van het aantal loontrekkenden.

Het aantal zelfstandigen kende een maximum in het jaar 2000, maar is nadien teruggevallen tot 142. Daarmee is de rubber- en kunststofnijverheid een bedrijfstak met een zeer geringe tewerkstelling van zelfstandigen.

De tewerkstelling binnen de bedrijfstakken rubber en kunststof heeft niet noodzakelijk rechtstreeks te maken met de productie van rubber en kunststof. Immers, zoals aangetoond in tabel 1, vindt een groot deel van de productie van producten van kunststof plaats buiten de bedrijfstak 25B1, terwijl er zowel binnen bedrijfstak 25A1 als 25B1 ook andere producties plaatsvinden.

Daarom wordt onderaan tabel 10 ook een raming opgenomen van de tewerkstelling in de (hypothetische) "homogene" bedrijfstak rubber en kunststoffen (niet in primaire vormen). Die raming maakte deel uit van de werkzaamheden van het FPB bij de berekening van de input-outputtabel van 1995 en 2000.

De tewerkstelling die kan worden gekoppeld aan de homogene activiteit vervaardiging van producten van kunststof is, met 24 480 eenheden in het jaar 2000, groter dan de tewerkstelling in de kunststofnijverheid (20 060). Bij rubber geldt het tegenovergestelde: er zijn minder mensen tewerkgesteld in de productie van rubber (3 370 in het jaar 2000) dan de totale tewerkstelling van bedrijfstak 25A1 aangeeft (4 978). Dat is het gevolg van de grote productie van auto-onderdelen (geen banden) binnen bedrijfstak 25A1 (vooral Continental Benelux).

In het jaar 2000 was het aantal loontrekkenden dat tewerkgesteld was in de homogene activiteit rubber (3 370 personen) lager dan dat in 1995 (3 881 personen). Bijgevolg kan de tewerkstellingsgroei die genoteerd werd in bedrijfstak 25A1 in de periode 1995-2000 enkel toegeschreven worden aan een uitbreiding van de productie van andere goederen en diensten binnen branche 25A1.

In de volgende tabel worden gegevens getoond over het aantal gepresteerde uren per loontrekkende. Op basis daarvan konden ook de loonkosten per uur, de toegevoegde waarde per uur en het loonaandeel (of "wage share") berekend worden.

TABEL 11 - Evolutie van aantal gepresteerde uren, loonkosten en toegevoegde waarde per uur en wage share (1995-2002)

	'95	'96	'97	'98	'99	'00	'01	'02
Aantal uren per loontrekkende op jaarbasis								
24A1	1 717	1 736	1 755	1 721	1 703	1 700	1 707	1 704
25A1	1 652	1 620	1 624	1 615	1 598	1 630	1 689	1 658
25B1	1 653	1 657	1 641	1 665	1 665	1 657	1 647	1 623
Loonkosten (D1) per uur (in euro)								
24A1	33,82	34,94	37,28	36,33	37,70	38,46	40,15	41,79
25A1	23,13	23,11	25,32	24,21	25,79	24,96	27,88	28,91
25B1	21,81	22,15	23,11	23,30	24,31	24,60	26,59	28,18
Toegevoegde waarde per uur								
24A1	68,31	69,19	76,66	77,40	75,57	77,81	77,74	82,46
25A1	33,00	34,71	33,71	35,78	43,51	39,48	34,26	41,41
25B1	37,21	37,18	40,13	39,21	39,96	39,13	40,26	43,35
Wage share=Loonkosten/toegevoegde waarde								
24A1	0,50	0,50	0,49	0,47	0,50	0,49	0,52	0,51
25A1	0,70	0,67	0,75	0,68	0,59	0,63	0,81	0,70
25B1	0,59	0,60	0,58	0,59	0,61	0,63	0,66	0,65

Bron: Berekend op basis van cijfers nationale rekeningen (INR).

Uit tabel 11 blijkt dat het aantal gepresteerde uren per loontrekkende vergelijkbaar is in de rubber- en kunststofnijverheid. Het is wel systematisch lager dan dat in de basischemie (24A1), waar ook in 2002 nog steeds jaarlijks gemiddeld meer dan 1 700 uren per loontrekkende worden gepresteerd. Daar staat tegenover dat

de loonkosten per uur, met 41,79 euro in 2002, veel hoger liggen in de basischemie dan in de rubber- en kunststofnijverheid, met resp. 28,91 en 28,18 euro in 2002.

In de drie beschouwde bedrijfstakken kenden de loonkosten per uur een toename. In de periode 1995-2002 stegen de nominale uurlonen jaarlijks met 3,1 % in de basischemie, met 3,2 % in de rubbernijverheid en met 3,7 % in de kunststofnijverheid. De toename van de uurlonen versnelde in de drie bedrijfstakken na het jaar 2000.

De tabel geeft ook de evolutie van de toegevoegde waarde per uur. In de periode 1995-2002 steeg de toegevoegde waarde per uur resp. met jaarlijks 2,7 %, 3,3 % en 2,2 % in de basischemie, de rubbernijverheid en de kunststofnijverheid.

In de kunststofnijverheid is de groei van de loonkosten bijgevolg duidelijk groter geweest dan die van de toegevoegde waarde. Ook in de periode 2000-2002 bleef er een groeiverschil. De toegevoegde waarde per uur groeide weliswaar jaarlijks met 5,3 %, maar de loonkosten stegen met 7,0 %.

De gevolgen daarvan vallen af te leiden uit de evolutie van het loonaandeel. Dat steeg tussen 1995 en 2002 van 59 % tot 65 % in de kunststofnijverheid. In de productie van rubber en basischemische producten was het loonaandeel van 2002 en 1995 niet verschillend.

In de rubbernijverheid is dat evenwel niet gebeurd zonder zware schommelingen, met lage waarden in de periode 1999-2000 en hoge waarden in 2001. Die kunnen wellicht verklaard worden door de herstructureringen in de bandenproductie¹.

Uit de cijfers voor het loonaandeel blijkt dat, in vergelijking met de basischemie, de productie van rubber en kunststoffen duidelijk meer afhankelijk is van de productiefactor arbeid. De lagere loonkosten zijn er niet alleen nodig om aan de grotere blootstelling aan internationale concurrentie die daarvan het gevolg is het hoofd te bieden. Zij reflecteren ook het feit dat de rubber en plasticindustrie in de meeste Europese landen en de Verenigde Staten vooral met laaggeschoolde werknemers werkt².

Er zijn geen afzonderlijke gegevens beschikbaar over het opleidingsniveau van werknemers in de rubber- en kunststofnijverheid³. Wat wel mogelijk is, is om de verdeling van de brutodaglonen binnen de rubber- en plasticnijverheid te vergelijken met die in de chemie en in het geheel van de verwerkende nijverheid. Op basis van RSZ-gegevens over de brutodagloongegevens werden de arbeidsplaatsen in die bedrijfstakken verdeeld volgens dagloonklassen.

In figuur 9 wordt de cumulatieve verdeling van de arbeidsplaatsen over dagloonklassen in drie bedrijfstakken weergegeven. De lijnen in de figuur geven aan bij

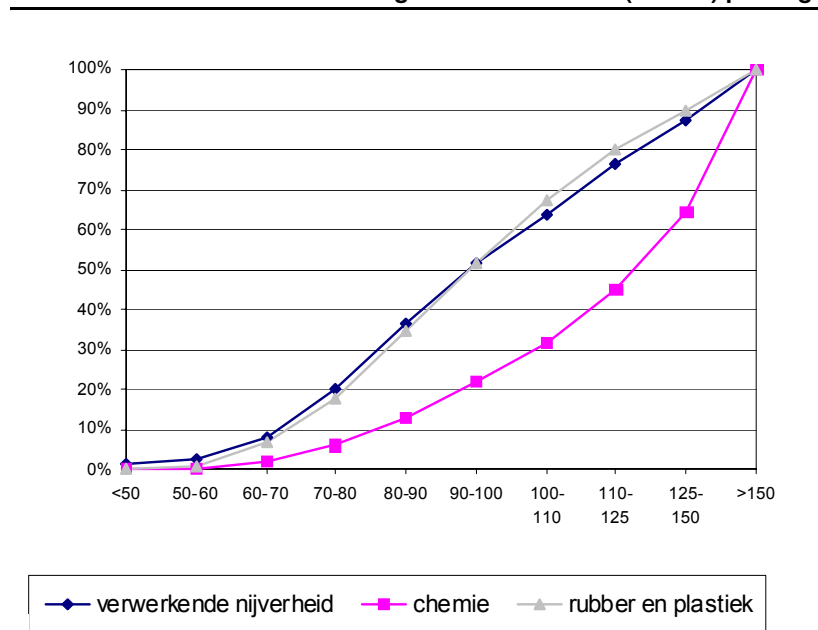
-
1. Daarbij werden dan in de periode 1999-2000 reserves aangelegd werden om de hogere loonkosten die gepaard gaan met een bedrijfssluiting te kunnen betalen.
 2. In de studie "EU Productivity and Competitiveness: an Industry Perspective" (Van Ark, O'Mahony, 2003) valt de rubber en plasticnijverheid onder de typologie "low skilled" voor het opleidingsniveau van het personeel. Dat betekent dat de meeste werknemers er geen hoger diploma dan het lager secundair hebben. Voorlopig beschikken wij niet over gegevens die dat kunnen bevestigen voor België.
 3. De Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie publiceert enkel gegevens over het behaalde diploma van werknemers voor het geheel van de verwerkende nijverheid op basis van de enquête van de arbeidskrachten.

hoeveel percent van de arbeidsplaatsen een (voltijds) brutodagloon wordt uitbetaald dat kleiner is of deel uitmaakt van de dagloonklasse aangegeven op de horizontale as.

Uit de figuur blijkt dat de verdeling van de daglonen in de rubber- en plasticnijverheid weinig verschilt van die voor het geheel van de verwerkende nijverheid in België. Er is wel een duidelijk verschil met de chemische nijverheid, waar de lonen gemiddeld veel hoger liggen. Zo wordt bij iets meer dan 50 % van de arbeidsplaatsen in de rubber- en plasticnijverheid en de verwerkende nijverheid een brutodagloon van minder dan 100 euro uitbetaald. In de chemische nijverheid wordt de 50 % van de arbeidsplaatsen slechts bereikt bij een dagloon van meer dan 125 euro.

Het verschil zit vooral bij de hoogste lonen. Bij 36 % van de arbeidsplaatsen binnen de chemie wordt een brutodagloon van meer dan 150 euro uitbetaald. Bij rubber en kunststof is dat slechts 10 %. Voor het geheel van de verwerkende nijverheid 13 %.

FIGUUR 9 - Cumulatieve verdeling van het brutoloon (in euro) per dag in 2002

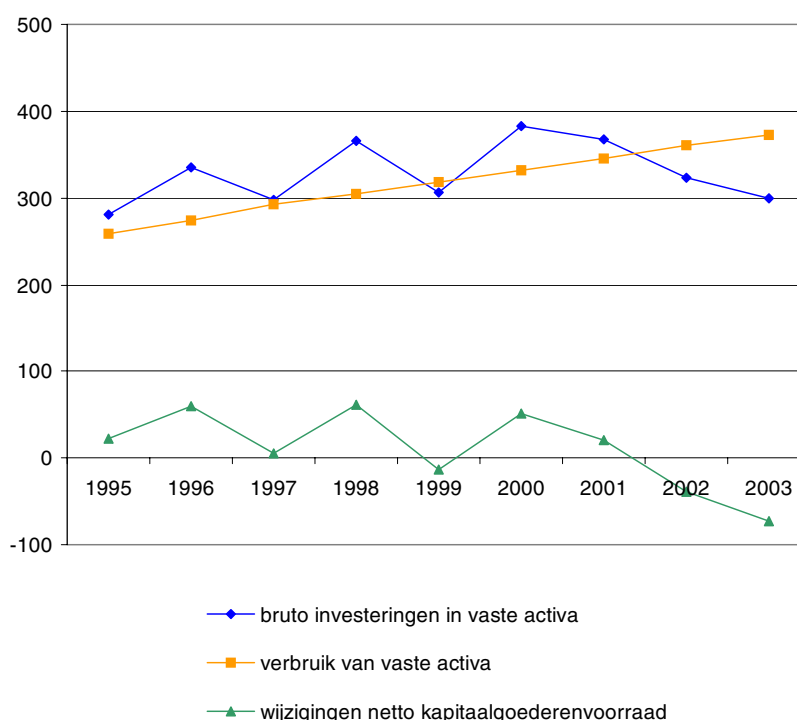
Bron: RSZ (LATG gegevens).

C. Investerings en kapitaalvoorraad in de rubber- en kunststofnijverheid

De nationale rekeningen (INR, 2004) bevatten ook gegevens over de bruto-investeringen, het verbruik van vaste activa en de bruto en netto kapitaalgoederenvoorraad voor 31 bedrijfstakken voor de periode 1995-2003.

De volgende figuur toont de evolutie van de bruto-investeringen in vaste activa en het verbruik van vaste activa evenals de implicaties hiervan voor de evolutie van de netto kapitaalgoederenvoorraad in de rubber- en kunststofnijverheid. De bedragen zijn gewaardeerd in constante prijzen van 2000¹.

FIGUUR 10a - Evolutie van de bruto-investeringen en het verbruik van vaste activa in de rubber- en kunststofnijverheid (miljoen euro)

Bron: Cijfers uit nationale rekeningen, Deel 2 Gedetailleerde rekeningen en tabellen 1995-2003, NBB.

De bruto-investeringen zijn sinds hun hoogtepunt in 2000 teruggevallen tot het niveau van het midden van de jaren '90. Ondanks de terugval van de investeringen kende het verbruik van vaste activa (de afschrijvingen) in de gehele periode 1995-2003 een stijgend verloop. Vanaf 2002 overstijgt het verbruik van vaste activa de bruto-investeringen. Bijgevolg is de reële netto kapitaalgoederenvoorraad afgenomen vanaf dat moment. Dat is zeker zorgwekkend. Gezien de afname van de kapitaalgoederenvoorraad zich doorzet in 2003 kan dit ook niet volledig toegeschreven worden aan de stopzetting van de bandenproductie door Continental

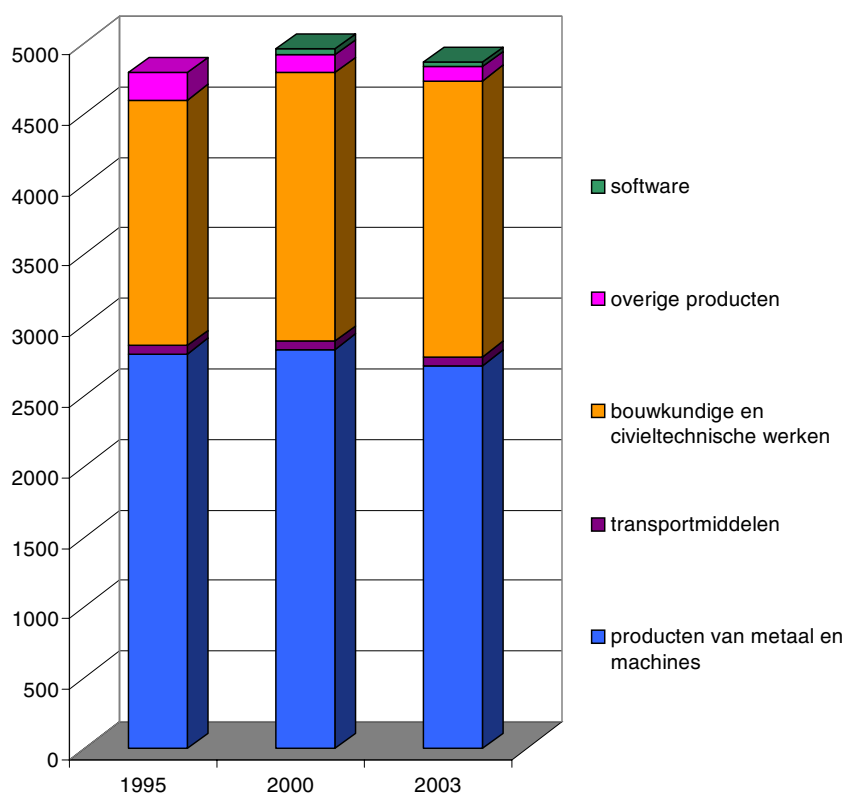
1. Enkel een waardering in constante prijzen laat toe om de investeringen en het verbruik van activa te vergelijken met de evolutie van de netto-kapitaalgoederenvoorraad. Die laatste bevat immers componenten uit verschillende jaren, wat tot waarderingsverschillen leidt bij cijfers in lopende prijzen. Sinds 2000 is de evolutie van de investeringen in lopende prijzen nauwelijks verschillend van die in vaste prijzen, omdat de prijzen van de investeringsgoederen niet meer gestegen zijn in de periode 2000-2003.

Benelux in Herstal. De sluiting van die vestiging was immers reeds achter de rug in 2003.

De toename van het verbruik van vaste activa in een context waarbij de netto-kapitaalgoederenvoorraad daalt is opmerkelijk, en wijst er mogelijk op dat de machines en andere investeringsgoederen naarmate de tijd vordert steeds sneller hun waarde verliezen.

Figuur 10b hieronder toont de hoogte van de netto kapitaalgoederenvoorraad in de rubber- en kunststofnijverheid alsmede haar samenstelling in de jaren 1995, 2000 en 2003.

FIGUUR 10b - Samenstelling van de netto kapitaalgoederenvoorraad in de rubber- en kunststofnijverheid in prijzen van 2000 (miljoen euro)

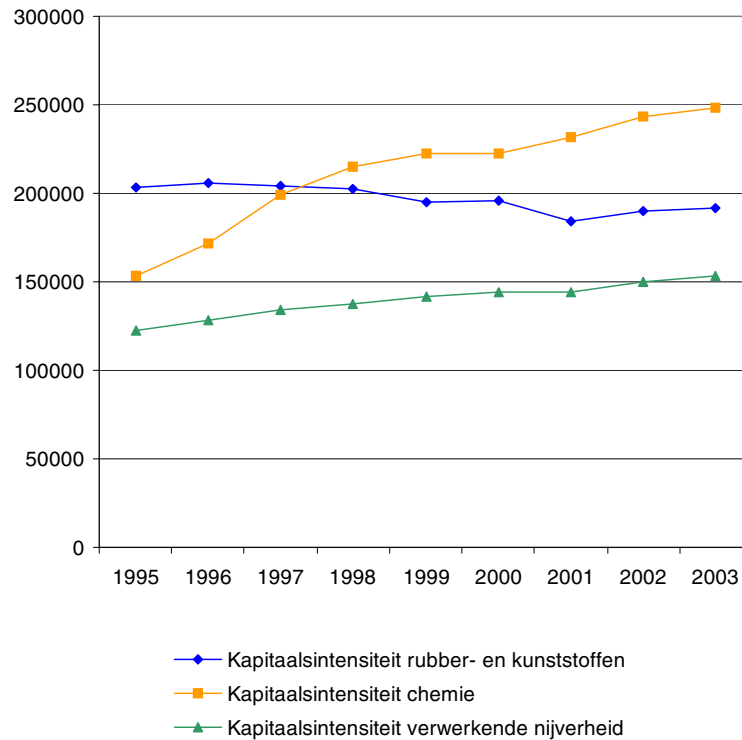
Bron: Cijfers uit nationale rekeningen, Deel 2 Gedetailleerde rekeningen en tabellen 1995-2003, NBB.

De netto-kapitaalgoederenvoorraad werd in 2003 geraamd op 4864 miljoen euro. De belangrijkste componenten zijn producten van metaal en machines en bouwkundige en civieltechnisch werken. Verder worden ook transportmiddelen en overige producten onderscheiden. Vanaf 2000 wordt binnen de overige producten software afgezonderd.

Figuur 10b geeft aan dat het in de eerste plaats bij de producten van metaal en machines is dat de bruto-investeringen tekort schoten om het verbruik van vaste activa te compenseren tussen 2000 en 2003. De kapitaalvoorraad aan transportmiddelen en bouwwerken steeg in diezelfde periode lichtjes, terwijl die van overige goederen en software afnam (die laatste van 37 tot 32 miljoen).

Het is ook interessant om de evolutie van de netto-kapitaalgoederenvoorraad te vergelijken met die van de tewerkstelling. Dat kan via de evolutie van de kapitaalintensiteit in de periode 1995-2003. Figuur 10c toont de kapitaalintensiteit in de rubber- en kunststofnijverheid, de chemie en het geheel van de verwerkende nijverheid. Zij is gelijk aan het quotiënt van de netto kapitaalgoederen-voorraad in prijzen van 2000 over het aantal werkzame personen.

FIGUUR 10c - Evolutie Kapitaalsintensiteit in de rubber- en kunststofnijverheid en de chemie (euro per werkzame persoon)

Bron: Cijfers uit nationale rekeningen, Deel 2 Gedetailleerde rekeningen en tabellen 1995-2003, NBB.

De rubber- en kunststofnijverheid is, met een netto kapitaalvoorraad van 192 000 euro per werkzame persoon, ook in 2003 nog steeds een relatief kapitaalsintensieve industriële bedrijfstak. Dat blijkt uit de vergelijking met de kapitaalintensiteit in het geheel van de verwerkende nijverheid.

In tegenstelling tot de chemische nijverheid, waar de kapitaalintensiteit opmerkelijk gestegen is, en ook in contrast tot de gehele verwerkende nijverheid is de kapitaalsintensiteit echter afgenomen in de rubber- en kunststofnijverheid in de periode 1995-2003. De evolutie van de kapitaalintensiteit is het resultaat van twee zaken: de evolutie van het saldo van investeringen en afschrijvingen en die van de tewerkstelling.

Het lichte herstel van de kapitaalintensiteit dat opgetekend wordt vanaf 2002 in de rubber- en kunststofnijverheid en het geheel van de industrie is in beide gevallen enkel toe te schrijven aan een daling van de tewerkstelling. In de chemie is de netto-kapitaalvoorraad wel blijven toenemen na 2001, alhoewel ook daar de vermindering van de tewerkstelling bijgedragen heeft tot de stijging van de kapitaalintensiteit.

Internationale vergelijking

In sectie A wordt het relatieve belang van de rubber- en plasticproductie in verschillende landen getoond. In sectie B worden de groeiverschillen tussen landen inzake toegevoegde waarde in de rubber- en plasticnijverheid besproken.

In sectie C worden de loonkosten per uur van België vergeleken met die van de andere landen. Ook de verschillen in unit labor costs worden er besproken.

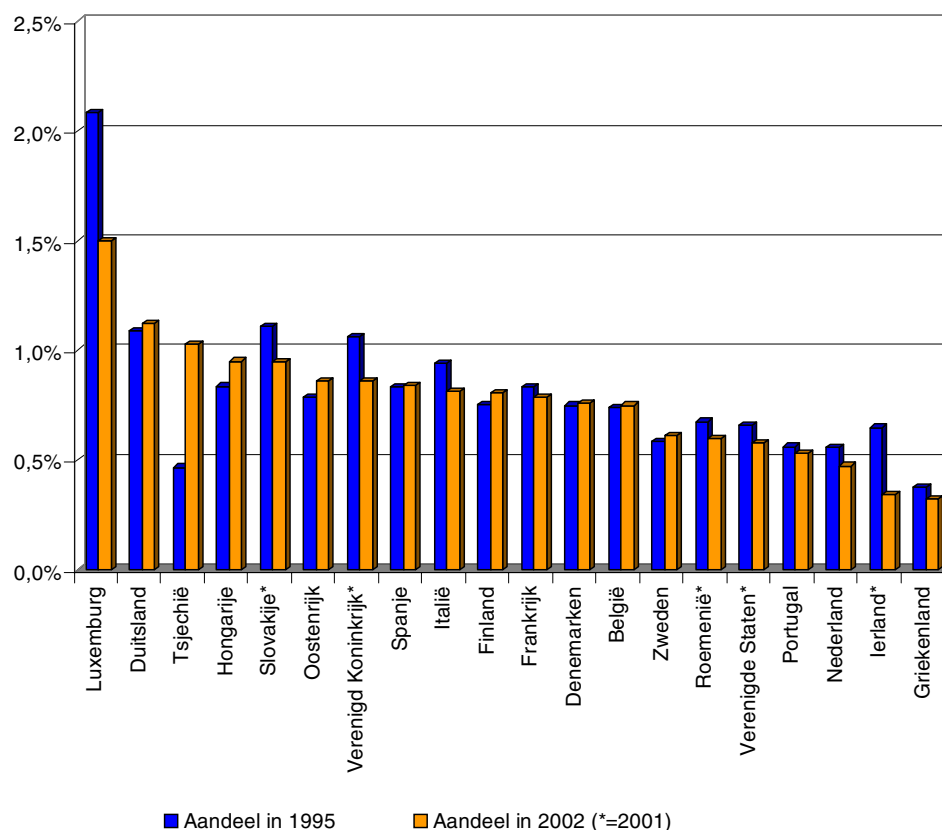
Sectie D geeft cijfers over de O&O uitgaven in de rubber- en kunststofnijverheid per land. In sectie E ten slotte wordt de evolutie van het handelssaldo per land nagegaan en vergeleken.

A. Het relatieve belang van de rubber- en kunststofnijverheid

1. Het aandeel van de rubber- en kunststofnijverheid in de totale toegevoegde waarde

De onderstaande figuur toont, voor 19 landen uit de uitgebreide Europese Unie en de Verenigde Staten, het aandeel van de toegevoegde waarde van de rubber- en kunststofnijverheid in de totale toegevoegde waarde van de economie. Dit zowel voor het jaar 1995 als voor het jaar 2002.

FIGUUR 11 - Het aandeel van de rubber- en kunststofnijverheid in de totale toegevoegde waarde in lopende prijzen in 1995 en 2002

Bron: Eurostat: gegevens nationale rekeningen, niveau 31 bedrijfstakken; de gegevens voor de Verenigde Staten en Ierland zijn afkomstig van de Industry Labor Productivity Database (GGDC, 2004).

Het aandeel van de rubber- en kunststofnijverheid in de totale toegevoegde waarde gerealiseerd in België bedroeg in het jaar 2002 0,75 %. Dat is vrijwel identiek aan dat in 1995, toen het aandeel 0,74 % bedroeg¹.

Net zoals in het jaar 1995 is het aandeel in de totale toegevoegde waarde van de rubber- en kunststofnijverheid ook in 2002 het hoogst in Luxemburg en Duits-

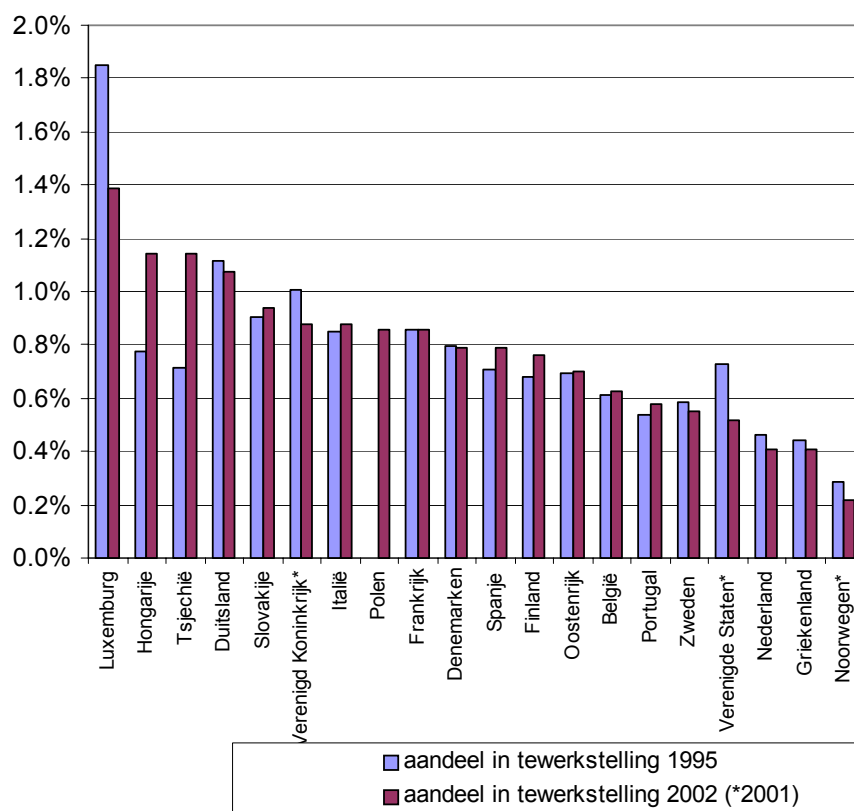
1. Het aandeel van een bedrijfstak in de totale toegevoegde waarde kan beschouwd worden als een benadering van haar direct aandeel in het bruto binnenlands product. Het valt er niet mee samen, omdat het bruto binnenlands product ook het saldo van productgebonden belastingen en subsidies omvat.

land. Opmerkelijk is ook de plaats die de rubber- en kunststof-nijverheid inneemt in de Centraal-Europese landen Tsjechië, Hongarije en Slowakije. In Tsjechië en Hongarije is het aandeel van deze bedrijfstak toegenomen sinds 1995, wat, gezien de gemiddeld hogere globale groei in die landen wijst op een zeer grote groei in de rubber en kunststofsector (zie verder).

2. Het aandeel in de tewerkstelling van de rubber- en kunststofnijverheid

De rubber- en kunststofnijverheid (bedrijfstak 25) stelde in België in het jaar 2002 26 009 personen te werk (zowel in loondienst als op zelfstandige basis). Dat is 0,63 % van de totale tewerkstelling. Uit figuur 12 blijkt dat dit aandeel kleiner is dan in de meeste andere Europese landen.

FIGUUR 12 - Aandeel in de tewerkstelling van de rubber- en kunststofnijverheid in 1995 en 2002 (* 2001)

Bron: Tewerkstelling gesalarieerden en zelfstandigen in rubber en kunststofnijverheid: Eurostat (nationale rekeningen); * Groningen Growth & Development Centre, Industry Labor Productivity Database, augustus 2004.

Deze cijfers bevestigen dat België, in vergelijking tot andere landen, niet echt gespecialiseerd is in de productie van producten van kunststof en rubber. Let wel dat de productie van rubber en kunststof in primaire vorm niet tot de productie van bedrijfstak 25 behoort. 6 van de gerapporteerde landen hebben een tewerkstellingsaandeel van de rubber- en kunststofnijverheid dat kleiner is dan België, tegen 7 bij de toegevoegde waarde.

Net zoals bij de figuur voor de toegevoegde waarde, is het ook interessant om te kijken naar de evolutie van het tewerkstellingsaandeel van de rubber- en kunststofnijverheid tussen 1995 en 2002 in de verschillende landen. In België is het tewerkstellingsaandeel van rubber- en plastic nauwelijks gewijzigd: van 0,61 % in 1995 tot 0,63 % in 2002. In 2003 viel de tewerkstelling in de Belgische rubber- en kunststof trouwens terug tot 25 364 eenheden (tegen 26 009 in 2002), waardoor ze in dat jaar opnieuw 0,61 % van de totale tewerkstelling vertegenwoordigde.

De groei van de tewerkstelling in de rubber- en kunststofnijverheid heeft dus in België, net zoals in Frankrijk en Oostenrijk, gelijke tred gehouden met de globale groei van de tewerkstelling, maar ook niet meer.

De evolutie van het tewerkstellingsaandeel overtreft soms die van het aandeel in de toegevoegde waarde. Zo blijkt dat, wat tewerkstelling betreft, de rubber- en kunststofnijverheid in Hongarije en Tsjechië in 2002 het tweede en derde grootste aandeel verkregen hebben, terwijl zij qua aandeel in de toegevoegde waarde nog vooraf gegaan worden door Duitsland.

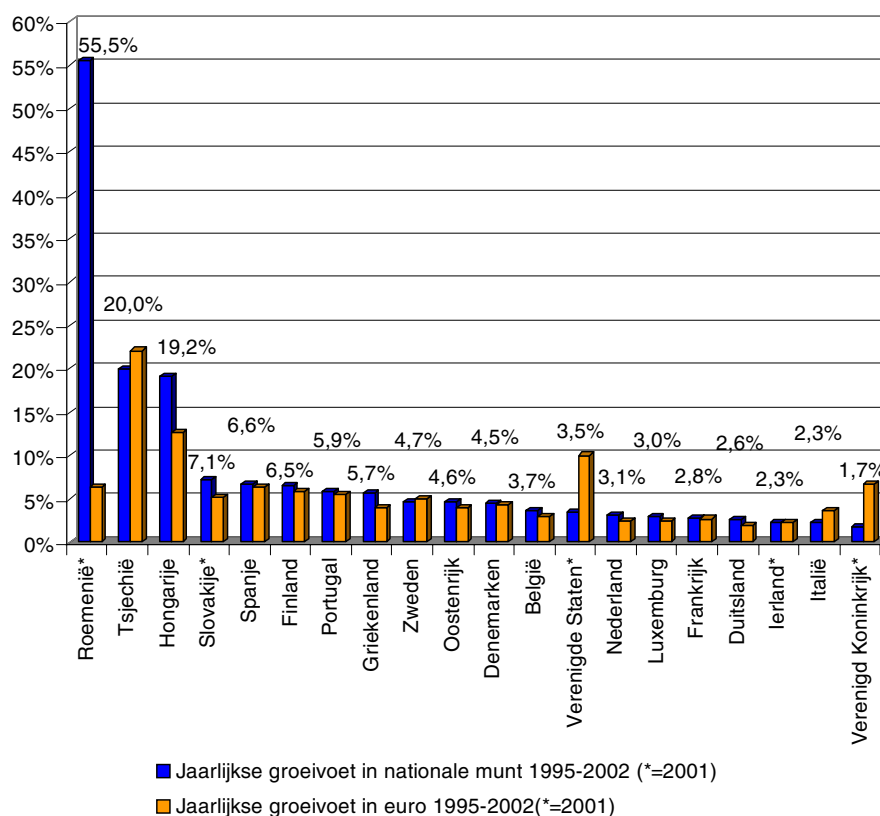
De terugval van het tewerkstellingsaandeel van rubber- en kunststoffen in sommige rijkere landen (zoals de Verenigde Staten en het Verenigd Koninkrijk) is vooral toe te schrijven aan de relatief grote tewerkstellingsgroei die deze landen realiseren in andere bedrijfstakken.

B. De groei van de toegevoegde waarde per land

In de vorige sectie werd reeds de evolutie van het aandeel van de rubber- en kunststofnijverheid besproken. In deze sectie worden rechtstreeks ingegaan op de groei van de toegevoegde waarde in de rubber- en kunststofnijverheid.

In de onderstaande figuur wordt de gemiddelde groeivoet van de toegevoegde waarde in lopende prijzen weergegeven voor 19 landen van de uitgebreide Europese Unie en de Verenigde Staten tijdens de periode 1995-2002. Naast de groei in nationale munt, wordt ook de groeivoet van de toegevoegde waarde in euro weergegeven. Die verschilt in sommige landen aanzienlijk ten opzichte van de groei in nationale munt.

FIGUUR 13 - De jaarlijkse gemiddelde nominale groei van de toegevoegde waarde in de rubber- en kunststofnijverheid in de periode 1995-2002

Bron: Eurostat, gegevens van de nationale rekeningen (bedrijfstak DH, niveau A31) in nationale munt en euro; de gegevens voor de Verenigde Staten en Ierland zijn afkomstig van de Industry Labor Productivity Database (Groningen Growth and Development Center, augustus 2004).

In de periode 1995-2002 werd de grootste groei gerealiseerd in de Centraal-Europese landen Roemenië, Tsjechië, Hongarije en Slovakije. Dit wijst op een relatieve verschuiving van de productie van rubber en kunststoffen naar die landen. Ook in 2003 bleef de groei in Tsjechië meer dan 15 %¹.

1. Ter vergelijking: de toegevoegde waarde in de Belgische rubber- en kunststofnijverheid groeide in 2003 met 1,5 %.

De groei van de toegevoegde waarde in euro is in Roemenië veel kleiner dan in nationale munt, maar blijft ook dan meer dan gemiddeld. Tsjechië en Hongarije behouden een erg hoge groeivoet ook als de toegevoegde waarde in euro uitgedrukt wordt. Opmerkelijk is verder dat, terwijl de Verenigde Staten en Groot-Brittannië een gematigd tot zwakke groeiprestatie neerzetten, de groei in euro uitgedrukt groot is. Dit heeft vooral te maken met de appreciatie van de dollar en het pond ten opzichte van de euro tussen 1995 en 2002. Op zich heeft die appreciatie weinig te maken met de rubber- en kunststofsector, zodat men kan stellen dat de productie van rubber en kunststoffen in die landen toch standhoudt ondanks een appreciatie van hun munt.

De groep Centraal-Europese landen wordt in groeiprestatie gevolgd door een aantal Zuid-Europese landen (Spanje, Portugal, Griekenland) en enkele Scandinavische landen (Finland, Zweden, Denemarken), die allen een hogere groei van de rubber- en kunststofproductie kenden dan België.

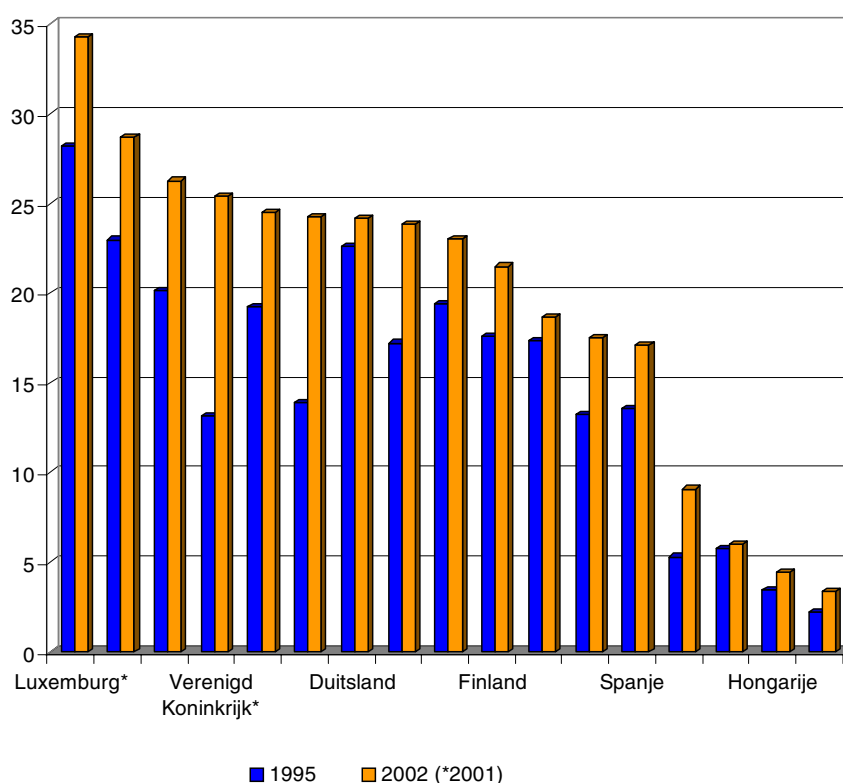
De opmerkelijke groeiprestatie van de Scandinavische landen geeft aan dat er mogelijk twee groeipatronen zijn. Eén groeipatroon voor landen met relatief lage lonen en productiviteit, en één voor landen met de hoogste lonen. Dat laatste is mogelijk gebaseerd op de succesvolle ontwikkeling van nieuwe toepassingen en producten. Dat zal onderzocht worden op basis van O&O-gegevens in sectie D.

Met 3,7 % groei in lopende prijzen doet België het minder goed dan gemiddeld in de beschouwde groep van landen, maar iets beter dan buurlanden als Nederland (3,1 %), Frankrijk (2,8 %) en Duitsland (2,6 %).

C. De loonkosten en unit labour costs

Onderstaande figuur toont de uurlonen in euro in het jaar 1995 en 2002 (of 2001) voor de EU15-landen, de uitbreidingslanden Hongarije en Slovaakije en de Verenigde Staten. Ze werden berekend door de loonkosten¹ te delen door het aantal gepresteerde uren van de werknemers. De cijfers zijn een benadering van de werkelijke verschillen. Vooral de raming van het aantal gepresteerde uren blijft onzeker².

FIGUUR 14 - Loonkost per uur in de rubber- en kunststofnijverheid (in euro)

Bron: Loonkost per uur= D1 / aantal uren loontrekkenden. Gegevens van Eurostat (nationale rekeningen), of (*) van de Groningen Growth & Development Centre, Industry Labor Productivity Database, augustus 2004.

De figuur geeft een inzicht in de omvang van de loonverschillen tussen landen binnen de rubber- en kunststofnijverheid. In 1995 werd België, met een uurloonkost van 23 euro, enkel vooraf gegaan door Luxemburg (28,2 euro). Dat was nog steeds het geval in 2002, toen de loonkost per uur 28,7 euro bedroeg. In vergelijking met 1995 lijken er minder verschillen in uurloon tussen de rijkere landen in de periode 2002/2001.

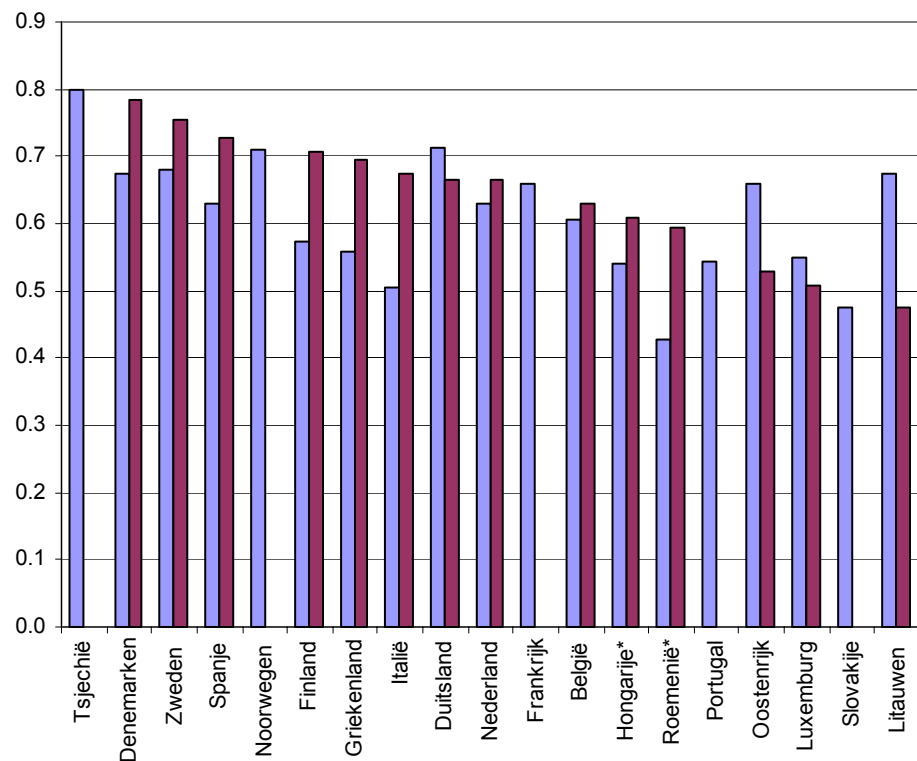
1. Loonkosten volgens het concept D1. Dit omvat zowel de brutolonen (D11) als de sociale premies ten laste van werkgevers (D12).
2. In Frankrijk en Oostenrijk is het aantal gepresteerde uren per werknemer in bedrijfstak 25 enkel bekend voor 1995. De uren van de overige jaren werden geraamd aan de hand van de evolutie van het aantal voltijdse equivalenten. Voor Duitsland werd het cijfer voor 1995 verkregen door terug te rekenen uitgaande van 2002 volgens dezelfde methode.

De laagste loonkosten gelden in de Zuid-Europese landen Portugal en Griekenland, alsook in Hongarije en Slovakije. Ook in 2002 blijven de loonkosten in Hongarije en Slovakije, met resp. 4,5 en 3,4 euro een fractie van die in België.

De opmerkelijke stijging van de uurlonen in het Verenigd Koninkrijk en de Verenigde Staten tussen 1995 en 2001 heeft vooral te maken met de appreciatie van de munten van die landen ten opzichte van de euro in de beschouwde periode.

Hoge loonkosten kunnen uiteraard gecompenseerd worden door een hoge productiviteit van de productiefactor arbeid. Wat telt voor de onderneming is de arbeidskost om één eenheid van een product te produceren. Daarom wordt in de volgende figuur een raming van de "unit labour costs" in 1995 en 2002 (*2001) getoond. Die unit labour costs zijn gedefinieerd als de loonkosten (in lopende prijzen) gedeeld door de toegevoegde waarde in constante prijzen van 1995.

FIGUUR 15 - De unit labour costs in de rubber- en kunststofnijverheid in 1995 en 2002 (*2001)

Bron: Berekening op basis van gegevens nationale rekeningen (Eurostat). Omdat gewerkt wordt in constante prijzen van 1995 valt de unit labour cost samen met de wage share (de loonkost in euro gedeeld door de toegevoegde waarde in euro).

De unit labour cost een (partiële) indicator van de competitiviteit van een land in deze bedrijfstak. Partieel omdat hij enkel betrekking heeft op de productiefactor arbeid. Omdat de toegevoegde waarde in reële termen uitgedrukt worden (in constante prijzen van 1995), wordt er uitgezuiverd voor de effecten van wijzigingen in de outputprijzen of de prijzen van intermediaire inputs.

Uit figuur 15 blijkt dat België het, wat unit labour costs betreft, in 2002 nog redelijk goed doet. Landen als Hongarije, Roemenië en Litouwen hebben lagere arbeidskosten per eenheid toegevoegde waarde en dat is vermoedelijk ook het

geval van Portugal en Slowakije. Van de EU-15 hebben enkel Oostenrijk en Luxemburg een lager aandeel van de arbeidskosten in de reële toegevoegde waarde van deze bedrijfstak.

Deze unit labour costs vertellen echter niet het volledige verhaal. Op de figuur valt op te merken dat landen als Finland en Zweden hoge unit labour costs hebben. Toch realiseerden deze landen ook een mooie groei in de rubber- en kunststofnijverheid (zie eerder). In prijzen van 2000 is de verhouding tussen hun toegevoegde waarde en hun loonkosten in 2002 minder nadelig dan in prijzen van 1995.

Door, bijvoorbeeld dankzij onderzoek en ontwikkeling (O&O), geregeld nieuwe producten op de markt te brengen kan een land de prijs van haar output in de rubber- en kunststofnijverheid hoog houden en zo ontsnappen aan de strikte kostencompetitie. Onderzoek en ontwikkeling is typisch een arbeidsintensieve activiteit.

Gegeven het belang van innovatie, en uitgaande van het gegeven dat dit in de rubber- en kunststofnijverheid zeker ook O&O vereist, worden in de volgende sectie de cijfers gegeven van de O&O uitgaven voor de rubber- en kunststofnijverheid.

D. O&O-uitgaven per land

In de volgende tabel worden de uitgaven voor Onderzoek en Ontwikkeling (O&O) van ondernemingen in de rubber- en kunststofnijverheid gedeeld door de toegevoegde waarde die wordt weergegeven voor een aantal OESO-landen.

Wat betreft O&O-uitgaven uitgedrukt ten opzichte van de toegevoegde waarde neemt België, met 4,4 % in 2000 en 2001 de derde plaats in van de hier beschouwde landen. Enkel Finland (6 % in 2001) en Frankrijk (5,1 % in 2000) doen meer intensief aan O&O in de rubber- en kunststofnijverheid. Ook Zweden besteedt traditioneel veel aan O&O, maar dit is de laatste jaren wat minder het geval. Het aandeel van de O&O-uitgaven was in België wat hoger in 1998 en 1999, maar blijft over de hele periode toch vrij stabiel.

TABEL 12 - O&O-uitgaven in de rubber- en kunststofnijverheid uitgedrukt ten opzichte van de toegevoegde waarde in de periode 1995-2001 (%)

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Australië	1,6	1,7	1,6	1,3	1,5	-	-
België	4,1	4,6	4,3	5	4,7	4,4	4,4
Canada	0,9	0,8	0,7	0,8	0,8	0,8	-
Tsjechië	2,6	2,2	1,6	3,8	1,2	1,1	-
Denemarken	1,8	2,0	2,1	2,2	4,4	-	-
Duitsland	2,1	2,3	2,5	2,1	3	3	3,4
Finland	4,0	4,9	5,4	5,4	5,1	5,9	6,0
Frankrijk	3,8	4,6	4,7	4,7	4,9	5,1	-
Ierland	3,3	3,3	2,8	2,5	2,6	-	-
Italië	1,2	1,3	1,2	1,0	1,1	1,3	1,3
Korea	2,4	2,1	2,3	3,5	3,3	2,9	2,6
Nederland	2,0	2,4	2,7	1,7	2,2	1,6	-
Noorwegen	1,8	2,7	3,6	3,5	-	-	-
Polen	0,5	1,5	1,8	1,3	0,7	0,5	-
Spanje	1,2	1,3	1,5	1,5	1,5	1,0	1,2
Verenigd Koninkrijk	0,9	0,9	0,7	0,8	0,9	0,7	0,6
Zweden	4,8	4,5	4,1	3,8	3,3	2,8	2,3
Verenigde Staten	2,7	3,0	2,8	3,2	3,1	2,9	-

Bron: OESO, DSTI STAN indicators 2004.

TABEL 13 - O&O-uitgaven in de chemie buiten de farmacie uitgedrukt ten opzichte van de toegevoegde waarde in de periode 1995-2001 (%)

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Australië							
België	9,8	10,0	9,7	9,2	10,3	10,4	
Canada	1,8	1,4	1,0	1,2	2,3	2,1	
Tsjechië	3,5	2,8	3,0	3,0	3,3	2,9	
Denemarken	4,4	5,3	6,1	7,1	8,1		
Duitsland	11,0	11,2	11,4	11,9	12,1	12,3	12,1
Finland	7,3	7,7	7,2	7,3			7,0
Frankrijk	6,9	7,3	6,9	7,0	7,2	7,1	
Ierland	0,9	0,7	0,5	0,3	0,4		
Italië	2,5	3,1	2,9	2,9	2,7		3,2
Japan	14,0	14,4	14,8	15,5	14,7	15,2	15,9
Korea	6,1	6,5	6,1	3,9	3,9	4,7	5,5
Nederland	7,9	7,9	7,7	8,1	8,3	7,2	
Polen		2,1	2,0	2,6	2,1	1,8	
Spanje	1,7	2,0	1,8	2,4	2,4	2,4	2,0
Verenigd Koninkrijk	6,4	5,5	6,4	6,7	7,1	7,0	5,6
Zweden	5,4	4,8	3,8	4,3	5,7	5,8	6,5
Verenigde Staten	6,9	8,5	6,3	8,3	7,4	8,0	

Bron: OESO, DSTI STAN indicators 2004.

Gezien de relatief hoge loonkosten in België, is het normaal en wenselijk dat er intensief aan O&O gedaan wordt. Aangezien de rubber- en kunststofproductie (onder bedrijfstak 25) niet echt een specialisatiebranche is voor België, zijn deze O&O-inspanningen toch een mooie prestatie.

Frankrijk zet met een gelijkaardige O&O-inspanning en lagere loonkosten een gelijke groeiprestatie neer als België. Finland daarentegen doet intensief aan O&O, heeft ook in 2002 (met 21,5 euro) nog relatief lage loonkosten en realiseerde in de periode 1995-2002 een jaarlijkse toegevoegde waardegroei van 6,5 %. Voor Denemarken zijn geen recente cijfers over O&O uitgaven beschikbaar, maar tot 1999 kenden de O&O- uitgaven er wel een stijgende trend.

Een deel van de productie van kunststoffen vindt niet plaats binnen de bedrijfstak 25. Bovendien zijn kunststoffen in primaire vorm een hoofdproduct van de basischemie, en niet van de rubber- en kunststofnijverheid. Daarom worden in tabel 13 ook de cijfers over de O&O-uitgaven in de chemische nijverheid buiten de farmacie gegeven.

Een bijkomende reden voor het bekijken van die cijfers is dat de ontwikkeling van nieuwe producten en toepassingen van kunststof en rubber niet noodzakelijk vanuit de rubber- en kunststofnijverheid gebeurt. Het is zelfs waarschijnlijk dat dat in België voor een groot stuk gebeurt vanuit de chemische nijverheid (zie deel 6).

De uitgaven voor O&O in de chemische nijverheid in haar geheel zijn sterk afhankelijk van de extreem O&O-gebonden deelbranche farmacie¹. Vermits die cijfers ons hier niet interesseren, werden enkel de cijfers gegeven voor de chemie buiten de farmacie.

De cijfers in tabel 13 bevestigen het leiderschap van Japan en Duitsland in de chemische sector. België komt met een verhouding van 10,4 % O&O-uitgaven ten opzichte van de toegevoegde waarde opnieuw op de derde plaats. Het wordt gevolgd door de Verenigde Staten en het Verenigd Koninkrijk.

De uitgaven voor O&O vormen duidelijk een groter percentage van de toegevoegde waarde in de chemie (min farmacie) dan in de rubber- en kunststofnijverheid. Dat wijst erop dat de aard van de producten en de schaal en organisatie van de ondernemingen in de chemie zich meer lenen voor innovatie via O&O dan in de rubber- en kunststofnijverheid.

E. Evolutie van het handelssaldo

Op basis van de Eurostat-Comext cijfers over invoer en uitvoer kon de evolutie van het handelssaldo berekend worden voor de 15 EU-landen in de periode 1995-2002. Het handelssaldo is gelijk aan uitvoer min invoer, beide volgens communautair concept.

In de figuren 16a tot 16h wordt per CPA-productgroep het handelssaldo getoond in het jaar 1995, 1998 en 2002. Per productgroep kan zo vastgesteld worden wat de netto-uitvoer of de netto-invoer is per land en hoe die evolueert in de periode 1995-2002. Het teken en de grootte van het handelssaldo van een land hangt sterk af van het beschouwde product.

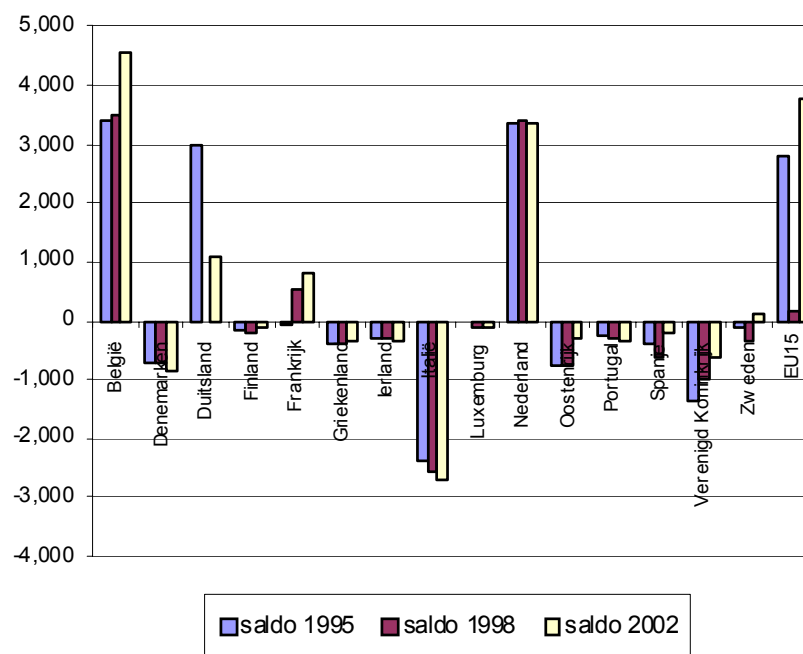
België heeft een groot en groeiend positief handelssaldo in primaire vormen van kunststof. Enkel Nederland heeft een vergelijkbaar positief handelsoverschot, maar het neemt niet toe. Italië is de grootste netto-invoerder van primaire vormen van kunststof.

Ook inzake platen, vellen, buizen en profielen van kunststof (CPA 25.21), bouwmaterialen van kunststof en overige producten van kunststof heeft België in 2002 een positief handelsoverschot. Hier moet het echter telkens Duitsland en Italië laten voorafgaan als grootste netto-uitvoerder. Het handelssaldo voor overige producten van kunststof en bouwmaterialen van kunststof verbeterde tussen 1998 en 2002 in België en in het geheel van de Europese Unie.

België heeft systematisch een handelstekort in primaire vormen van rubber, in banden van rubber en verpakkingsmateriaal van kunststof. Bij primaire vormen van rubber is er geen enkel EU-land met een systematisch overschot. Inzake banden van rubber zijn het Frankrijk en Spanje die een groot handelsoverschot realiseren, terwijl het verpakkingsmateriaal van kunststof gedomineerd wordt door Duitsland en Italië.

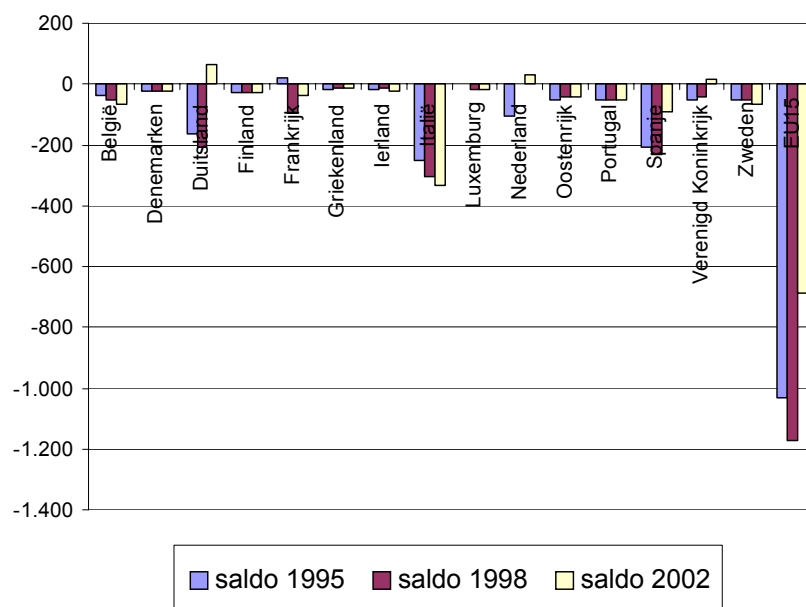
1. Meer informatie kan worden gevonden in de Working Paper 15-04 betreffende O&O en innovatie in België (B. Biatour, 2004).

FIGUUR 16a - Evolutie handelssaldo primaire vormen van kunststof (CPA 24.16)
(in miljoen euro)

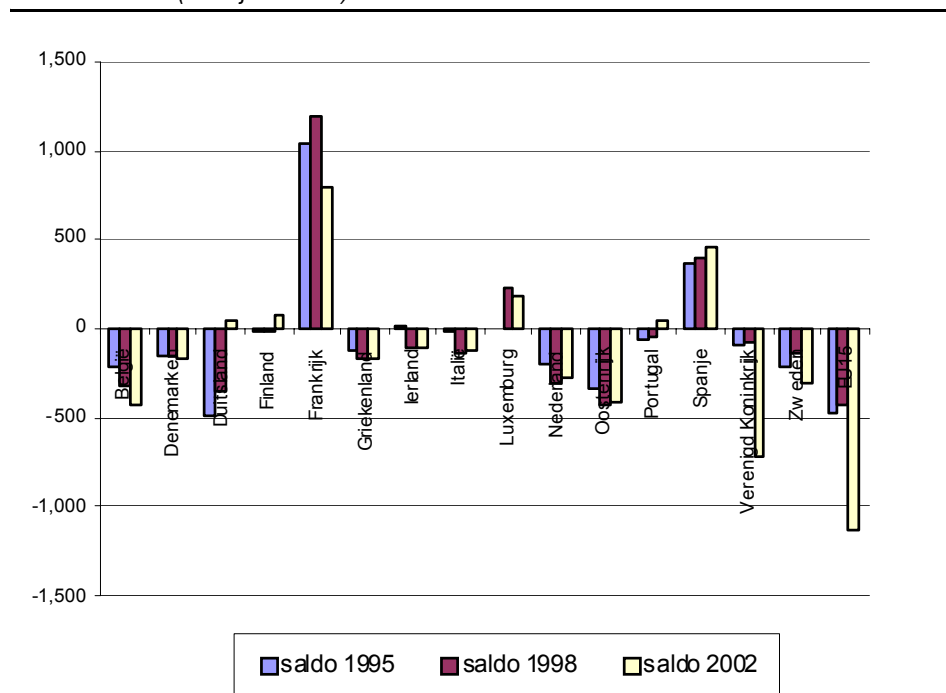
Bron: Commext-gegevens (Eurostat).

FIGUUR 16b - Evolutie handelssaldo primaire vormen van rubber (CPA 24.17)
(in miljoen euro)

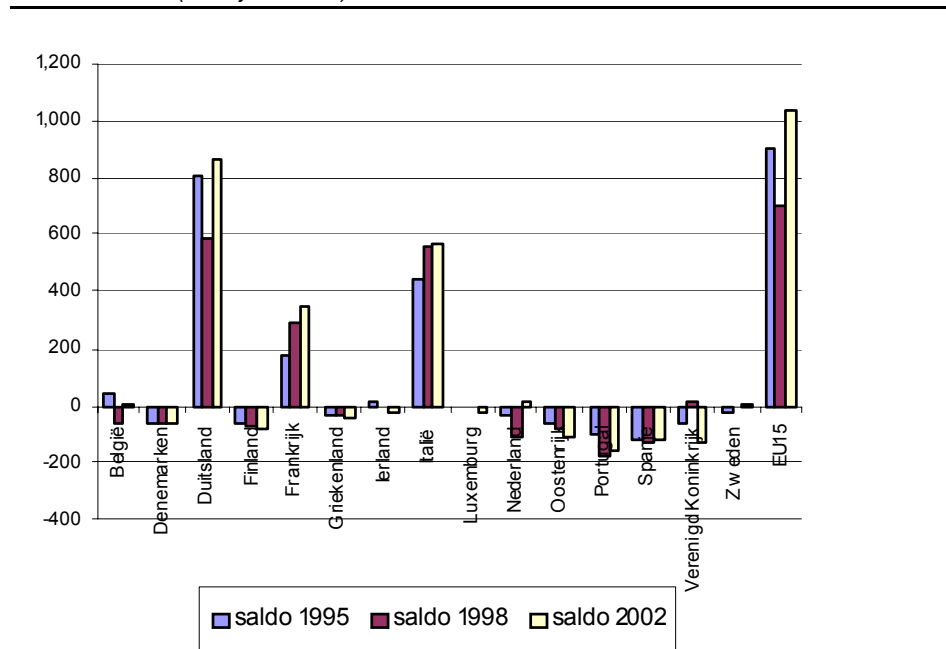
Bron: Commext-gegevens (Eurostat).

FIGUUR 16c - Evolutie handelssaldo banden van rubber (CPA 25.11+25.12)
(in miljoen euro)

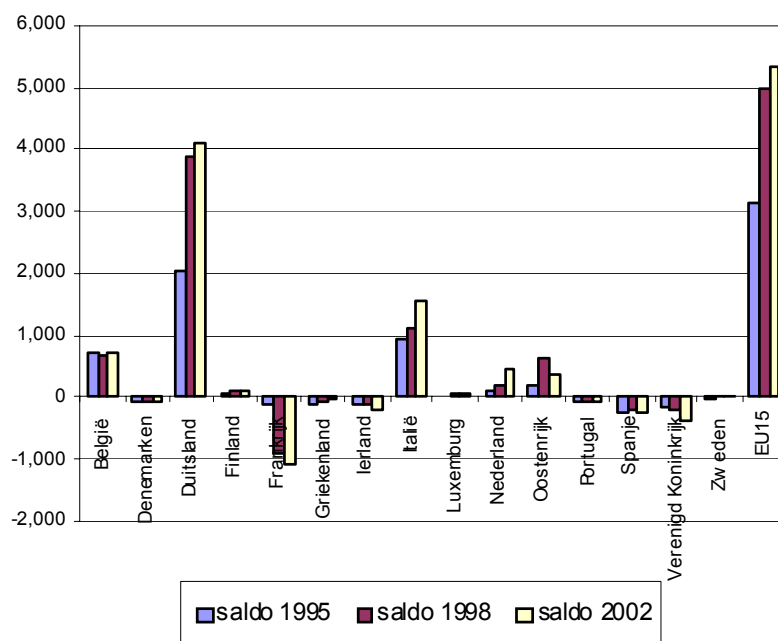
Bron: Commext-gegevens (Eurostat).

FIGUUR 16d - Evolutie handelssaldo overige producten van rubber (CPA 25.13)
(in miljoen euro)

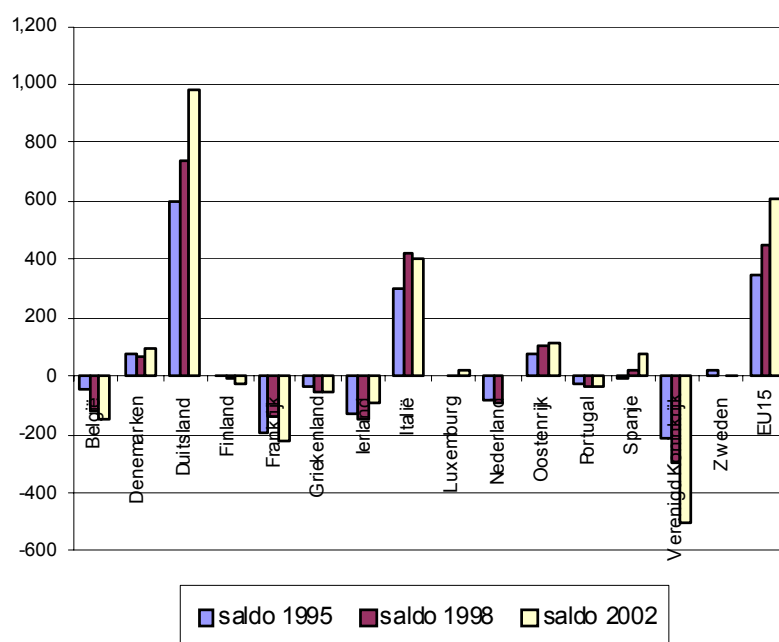
Bron: Commext-gegevens (Eurostat).

FIGUUR 16e - Evolutie handelssaldo platen, vellen, buizen en profielen van kunststof (CPA 25.21) (in miljoen euro)

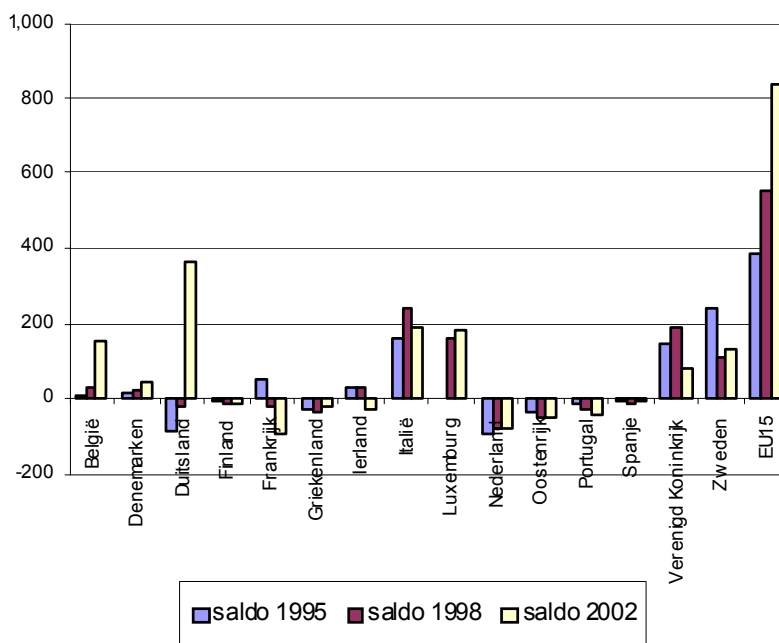
Bron: Commext-gegevens (Eurostat).

FIGUUR 16f - Evolutie handelssaldo verpakkingsmateriaal van kunststof (CPA 25.22) (in miljoen euro)

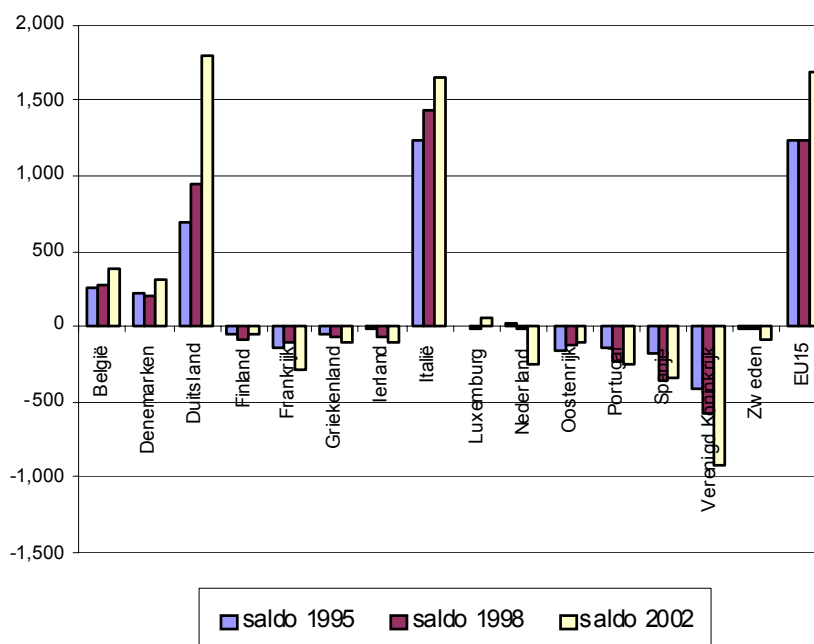
Bron: Commext-gegevens (Eurostat).

FIGUUR 16g - Evolutie handelssaldo bouwmaterialen van kunststof (CPA 25.23)
(in miljoen euro)

Bron: Commext-gegevens (Eurostat).

FIGUUR 16h - Evolutie handelssaldo overige producten van kunststof (CPA 25.24)
(in miljoen euro)

Bron: Commext-gegevens (Eurostat).

Uit de figuren kunnen mogelijk nog meer interessante zaken gehaald worden, maar het is belangrijker na te gaan of er een systematiek zit achter de evolutie van het handelssaldo van een land. Zo kan worden nagegaan of er inderdaad sprake is van een toenemende specialisatie van elk land in die producten waar het initieel een voordeelpositie (positief handelssaldo) in heeft.

Om dat na te gaan, werd de (absolute) groei van het handelssaldo in euro in de periode 1995-2002 en dat in de periode 1998-2002 geregresseerd op het handelssaldo in 1995. Om andere factoren constant te houden, werd ook de evolutie van de wisselkoers van elk land (in de overeenstemmende periode) in de regressie opgenomen. Elk handelssaldo van één CPA product op 4 cijfers voor één land is een observatie van de afhankelijke variabele in de regressie. Zo zijn er 135 observaties.

Over het geheel van de periode 1995-2002 blijkt de initiële grootte van het handelssaldo geen significant effect gehad te hebben op de groei van het handelssaldo. Dat blijkt echter wél het geval als enkel de groei in de periode 1998-2002 wordt beschouwd. Ook een depreciatie van de munt heeft in die periode het verwachte positieve effect op het handelssaldo.

TABEL 14 - Regressie van de groei van het handelssaldo in euro op het saldo in 1995 en de depreciatie van de nationale munt

	Coëfficiënt (standaardfout)	
	Groei handelssaldo (1995-2002)	Groei handelssaldo (1998-2002)
Intercept	28 328 (29 444)	30 872 (16 007)
Handelssaldo 1995	0,0692 (0,0476)	0,1362** (0,0258)
Depreciatievoet nationale munt t.o.v. euro	2 299 341 (2 224 779)	2 475 708* (1 209 476)
Aantal observaties	135	135
R ² / adj. R ²	0,0271 / 0,0123	0,2123 / 0,2004

* Significant op testniveau van 5 %; ** Significant op testniveau van 1 %.

Bronnen van de groei

In dit laatste hoofdstuk worden enkele specifieke structurele aspecten, die bepalend zouden kunnen zijn voor de groei van de productie, verder uitgespit.

In sectie A wordt onderzocht voor welke bedrijfstakken de groei van de productie van rubber en kunststoffen het sterkst is en of dit kan worden verklaard. De bedrijfstakken verschillen immers onderling zowel wat omvang en financiële kracht van ondernemingen als wat kennis van producten en markten betreft. Dat kan gevolgen hebben voor het vermogen om nieuwe toepassingen en producten van rubber of kunststof te ontwikkelen.

In sectie B wordt onderzocht wat de bestemming is van de uitvoer en de oorsprong van de invoer per productgroep. Daarbij wordt nagegaan of de uitvoer en invoer (van) buiten de Europese Unie sneller stijgt dan de handel met andere Europese landen.

A. Groei van de rubber- en kunststofproductie per bedrijfstak

Tabel 15 geeft de evolutie van het aantal in Prodc om vertegenwoordigde (echte) producenten van rubber en kunststoffen per bedrijfstak voor de periode 1997-2003. De gegevens voor 2000 werden eerder besproken in tabel 5.

In tegenstelling met het totaal in de rubber- & kunststofnijverheid neemt het aantal ondernemingen in Prodc om ook toe in de periode 2000-2003. Dat is vooral te danken aan een toename van het aantal ondernemingen in de groothandel en diensten dat de productie van kunststoffen rapporteert aan Prodc om in 2003.

De schaal van de productie van rubber en kunststoffen is zowel tussen 1997 en 2000 als tussen 2000 en 2003 toegenomen binnen de kunststofnijverheid (25B1) en de groothandel (51). In de rubbernijverheid is de productie gedaald tussen 2000 en 2003, ondanks een stijging van het aantal ondernemingen, maar dat is toe te schrijven aan de sluiting van de bandenfabriek te Herstal.

TABEL 15 - Evolutie van het aantal producenten van rubber- en kunststof per bedrijfstak en hun productie van de (Prodc om)

Bedrijfstak in nationale rekeningen	Aantal ondern. in Prodc om 1997	Aantal ondern. in Prodc om 2000	Aantal ondern. in Prodc om 2003	Prodc om-productie 1997	Prodc om-productie 2000	Prodc om-productie 2003
Textiel, kleding & schoeisel (17, 18, 19)	19	20	19	43	112	69
Hout, papier & karton & uitgeverijen (20, 21, 22)	18	20	16	115	135	39
Chemie (24)	20	22	20	413	574	405
Rubber (25A1)	34	37	39	501	569	322
Kunststoffen (25B1) ¹	233	248	256	2 494	3 040	3 309
Metallurgie & Metaalverwerking. (27, 28)	57	68	63	198	228	166
Elektrische en elektronische apparaten en instrumenten. (30-33)	14	15	15	111	120	107
Transportmiddelen (34, 35)	12	9	11	101	65	68
Rest Industrie (15, 16, 26, 29, 36, 37)	24	21	21	131	73	126
Bouw (45)	17	21	13	33	43	30
Groothandel (51)	10	14	28	18	56	128
Overige diensten & handel (50, 52, 60, 70, 74)	2	4	10	5	65	12
Totaal	460	499	511	4 164	5 081	4 782

Bron: Eigen berekeningen op basis van Prodc om-gegevens. De bedrijfstakkenclassificatie is die van de nationale rekeningen in 1997, 2000 en 2003.

TABEL 16 - Evolutie van de Prodcom-productie van rubber en kunststof per bedrijfstak in de periode 1997-2000 volgens de originele bedrijfstak

Bedrijfstak in nationale rekeningen in het jaar 1997 of beginjaar	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Textiel, kleding & schoeisel (17, 18, 19)	43	56	76	112	157	85	97
Hout, papier & karton & uitgeverijen (20, 21, 22)	115	129	139	157	146	164	178
Chemie (24)	413	423	428	482	477	531	683
Rubber (25A1)	501	524	553	566	417	352	319
Kunststoffen (25B1) ¹	2 573	2 776	2 924	3 117	3 021	2 913	2 903
Metallurgie & Metaalverwerking. (27, 28)	198	199	208	249	293	235	206
Elektrische en elektronische apparaten en instrumenten (30-33)	111	96	92	109	85	82	99
Transportmiddelen (34, 35)	101	102	96	81	66	52	41
Rest Industrie (15, 16, 26, 29, 36, 37)	52	61	58	58	59	52	49
Bouw (45)	33	39	39	43	45	35	36
Groothandel (51)	18	63	49	55	88	95	110
Overige diensten & handel (50, 52, 60, 70, 74)	5	6	6	53	55	56	62
Totaal	4 164	4 471	4 669	5 083	4 909	4 653	4 782

Bron: Eigen berekeningen op basis van Prodcom-gegevens.

De ogenschijnlijke daling van de productie tussen 2000 en 2003 in de chemie kan niet los worden gezien van de overheveling van een aantal succesvolle ondernemingen naar andere bedrijfstakken.

Zo is de onderneming AVERY DENNYSON, die in 2000 voor 42 miljoen euro aan kunststoffen produceerde, in 2001 overgeheveld van de basischemie naar de kunststofnijverheid. In 2003 was de kunststofproductie van deze onderneming reeds 91 miljoen. De onderneming LATEXCO werd reeds in het jaar 2000 overgeheveld van de basischemie naar de vervaardiging van meubels (bedrijfstak 36). In 2000 bedroeg haar productie van producten van rubber 15 miljoen euro, in 2003 was dat reeds 82 miljoen euro.

Tabel 16 toont de evolutie van de productie van producten van rubber en kunststof als men de oorspronkelijke bedrijfstak constant houdt. In tegenstelling tot in tabel 15 blijkt dat de productie van rubber en kunststoffen tussen 2000 en 2003 *gedaald* is in de bedrijven die vanaf 1997 tot de bedrijfstak 25B1 behoorden!

De productiestijging van 269 miljoen in bedrijfstak 25B1 tussen 2000 en 2003 in tabel 15 is bijgevolg volledig toe te schrijven aan de aanpassingen van de NACE-codes aan de zich wijzigende realiteit in de periode 1997-2003. De interessante economische conclusie die hieraan kan worden vastgeknoopt is dat de succesverhalen voor productiegroei van rubber en kunststoffen vooral buiten de kunststofnijverheid zélf hun oorsprong vonden.

Uit tabel 16 blijkt dat de grootste productiegroei gerealiseerd werd door ondernemingen die vertrekken vanuit de chemie, de groothandel en de overige diensten. Ook ondernemingen uit textiel en hout, papier, karton en uitgeverijen doen het niet slecht.

De oorzaak van dat groeipatroon kan worden gezocht bij schaalvoordelen (en financiële beperkingen) bij de O&O, kennis van en nabijheid van halffabrikaten en kennis van en nabijheid van afzetmarkten van nieuwe producten van kunststof.

Zo opereren ondernemingen binnen de basischemie vaker grootschalig (zie tabel 5), en doen zij in het algemeen vaker aan O&O (zie hoofdstuk 5). Grotere ondernemingen ondervinden in het algemeen ook minder financieringsproblemen voor O&O en kunnen een groter deel van de opbrengsten recupereren.

Een bijkomend voordeel voor ondernemingen uit de basischemie voor de ontwikkeling van nieuwe producten van rubber en kunststof, is dat zij uiteraard zelf de grondstoffen (rubber en kunststoffen in primaire vorm) het best kennen en desnoods kunnen aanpassen.

Ondernemingen uit de andere industriële bedrijfstakken hebben die voordelen van schaalgrootte, reeds bestaande O&O en productkennis niet of minder. Ondernemingen uit de textiel, de metaalnijverheid en de papier- en uitgeverijwereld die producten van kunststof maken, doen dat evenwel omdat hun traditionele materialen te duur geworden zijn. Zij innoveren door nieuwe grondstoffen te gebruiken en hebben het voordeel dat zij hun klantenbestand (deels) kunnen behouden, of juist beter kunnen inspelen op de wensen van hun afnemers.

Ten slotte is ook de groei bij de groothandel en de diensten opmerkelijk. Mogelijk is ook de kunststofproductie die hier plaatsvindt, gericht op het beter inspelen op de vraag van afnemers.

B. Oorsprong en bestemming van in- en uitvoer van België

Tabel 17 toont de evolutie van het Extrastat-aandeel in de buitenlandse handelsstromen. Het aandeel Extrastat geeft weer welk gedeelte van de uitvoer rechtstreeks naar een niet EU-15 land gaat, of welk gedeelte van de invoer rechtstreeks uit een niet EU-land komt.

Een deel van de invoer of uitvoer kan via een ander land uit/naar een niet EU-land komen/gaan, maar deze cijfers geven toch een indicatie van de mate waarin onze internationale handel in die producten tot buiten de EU reikt.

TABEL 17 - Aandeel extrastat in de totale uitvoer en invoer

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Uitvoer									
Rubber & kunststoffen in primaire vorm	0,177	0,190	0,191	0,184	0,198	0,207	0,204	0,221	0,227
Producten van kunststof	0,141	0,163	0,176	0,171	0,169	0,181	0,181	0,19	0,195
Producten van rubber	0,094	0,116	0,121	0,128	0,119	0,135	0,125	0,131	0,122
Invoer									
Rubber & kunststoffen in primaire vorm	0,205	0,225	0,256	0,262	0,255	0,267	0,264	0,264	0,27
Producten van kunststof	0,127	0,130	0,158	0,148	0,145	0,155	0,163	0,159	0,157
Producten van rubber	0,217	0,217	0,210	0,210	0,254	0,272	0,270	0,249	0,289

Bron: In- en uitvoergegevens van de Dienst Statistiek voor Buitenlandse Handel (NBB) per CPA-product.

Uit tabel 17 valt af te leiden dat, zowel bij de invoer als bij de uitvoer, het aandeel van de handel met niet EU-15 landen toeneemt, en dit in de drie onderscheiden productgroepen. De stijging is echter traag, zodat ook in 2003 de meeste handel overal intracommunautair blijft.

Net zoals in de andere jaren is in 2003 de invoer in sterkere mate extracommunautair dan de uitvoer bij rubber en kunststoffen in primaire vorm (27,1 % versus 22,7 %) en bij producten van rubber (28,9 % versus 12,2 %). Bij producten van kunststof is het omgekeerde het geval (15,7 % bij invoer versus 19,5 % bij uitvoer).

Het aandeel van de extracommunautaire invoer van primaire vormen van rubber en kunststof en van producten van rubber lijkt ook sneller toe te nemen dan dat van de extracommunautaire uitvoer. Dit zou kunnen betekenen dat de ondernemingen in die bedrijfstak met steeds meer internationale concurrentie af te rekenen krijgen, terwijl ze, wat hun afzet betreft, nog (te) sterk gericht zijn op de Europese markt.

In sommige gevallen kan een groei van de extracommunautaire in- en uitvoer gekoppeld zijn aan de toegenomen transitohandel. Zo kan België een distributiecentrum worden voor producten van rubber, terwijl de productie ervan daalt of stagneert.

Bibliografie

Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie (2003), *“Jaarlijkse Enquête naar de structuur van de ondernemingen”*, FOD Economie, KMO Middenstand & Energie, 110 p.

Bernadette Biatour (2004), *“la R&D et l’innovation en Belgique”*, Working Paper nr 15-2004, Federaal planbureau, 66 p.

Fechiplast (2003), *“Jaarverslag 2003”*, vereniging van kunststofverwerkers en Fedichem, federatie van de Chemische industrie van België, Brussel, 24 p.

François Laurent (2003), *“Une politique industrielle sélective et qualitative pour la chimie en Belgique”*, CSC energie chimie, 9 p.

Bernhard Klaus Michel (2004), *“Parts de marché à l’exportation de biens dans l’UE des branches d’activité de l’industrie manufacturière belge”*, note DS, 1690/9169, 14 p.

O Mahony en Bart van Ark (2003), *“EU Productivity and Competitiveness: an Industry Perspective”*, Enterprise publications, European Commission, Luxemburg, 260 p.

Instituut voor de Nationale Rekeningen (2004), *“Nationale rekeningen: deel 2 Gedetailleerde rekeningen en tabellen 1995-2003”*, Nationale Bank, 176 p.